

SLOVENSKI VESTNIK

Letnik XXI.

Celovec, petek, 10. junij 1966

Štev. 23 (1254)

Slovenska narodnostna skupina v Italiji

OB DVAJSETI OBLETNICI PROGLASITVE
ITALIJANSKE REPUBLIKE

Minuli teden so po vsej Italiji svečano proslavili dvajseto obletnico proglasitve republike kot važen mejnik v razvoju in rasti demokratičnejše in naprednejše družbene ureditve v sosedni državi. Predsednik republike Saragat je ob tej priložnosti naslovil na italijansko ljudstvo posebno poslanico „Italiji, ki dela, ki proizvaja, ki študira in ki proslavlja dvajseto obletnico republike, ki temelji na delu“. V njej je stvarno in dokaj optimistično orisal povojni razvoj ter nekatere važne dosežke, ki so še zlasti otipljivi, če primerjamo sedanjo demokratično s predvojno fašistično Italijo. Hkrati pa je predsednik Saragat poudaril, da je treba rešiti še velika vprašanja, kajti še vedno so razlike med posameznimi deželami, razlike socialnega značaja, brezposelnost v nekaterih sektorjih, pomanjkljivosti glede šolstva in zdravstva ter ne vedno ustrezna kultura in državljanska raven.

Kakor smo se v lanskoletne proslave dvajsetletnice osvoboditve naše avstrijske domovine in desetletnice podpisa državne pogodbe vključili tudi koroški Slovenci, tako so dvajsetletnico italijanske republike slavili tudi Slovenci v Italiji. Svoje zadovoljstvo nad pozitivnimi spremembami v minilih dvajsetih letih pa so razumljivo povezali z ugotovitvijo, da njihove pravice tudi danes še niso uresničene in upoštevane tako, kakor bi bilo potrebno. V tej zvezi je objavil „Primorski dnevnik“ poseben članek, iz katerega zaradi očitne sorodnosti z našimi problemi povzemamo naslednje ugotovitve:

Glede odnosov do Slovencev je prav gotovo prišlo do bistvenih sprememb. Imamo slovenske šole, lahko se svobodno zbiramo v svojih lastnih organizacijah, razvijamo svojo kulturo, prosveto — sicer izključno z lastnimi napor — bomo slovenski tisk in se oplajamo ob lepota slovenske knjige, brez bojazni preganjanj, zaporov in konfinacij.

Vendar pa žal prav za nas še vedno obstajajo „velika vprašanja, ki jih je treba rešiti“ in prav na tem področju znatno zaostaja reševanje v primerjavi z vsemi drugimi vprašanji.

Proslavljamo proglasitev republike, katere ustanovna listina — ustava v 3. in 6. členu določa odnos do narodnih manjšin. Tretji člen govori o enakih pravicah vseh državljanov, vendar bo treba še mnogo storiti, da se ta člen izpolni.

Še vedno nimamo pravice uporabljati svojega jezika v uradnih odnosih z oblastmi. Res so izginili zloglasni napisi „Tu se govori samo italijansko“ in v vsaki trgovini lahko uporabljamo slovenščino, kot jo lahko svobodno uporabljamo v osebnih odnosih. Še vedno pa je z zakonom prepovedana uporaba na sodišču in še vedno nam v primeru, ko to zahtevamo, grozi kazenski pregon.

Uporaba jezika je osnovna zahteva glede uveljavitve pravic, ni

pa edina. Slovensko prebivalstvo ni pravično zastopano v javnih službah. Nimamo pravice dati svojim otrokom naših pristnih domačih imen. Poimenovanje slovenskih krajev je še vedno izmaličeno, kar so storili fašisti z namenom, da nas tudi na tak način izbrišejo s tega področja.

Še in še bi lahko naštevali primere kršitve osnovnih pravic. Vendar pa ne gre samo za pravice,

temveč za nekaj globljega. Demokratična republika se ne more ustavi na golem proglašanju in zagotavljanju pravice manjšine, temveč mora nujno iti dalje v varstvo narodnih manjšin. To načelo je izraženo v šestem členu ustave, ki določa: „Republika varuje s posebnimi normami jezikovne manjšine“.

Ko pa prehajamo na to področje, so dosednji rezultati zelo pičli in nezadovoljivi. V bistvu lahko navedemo samo zakon, ki ureja slovensko šolstvo in ki se povrh žal samo delno in pomanjkljivo izvaja.

Vsaka manjšina je že zaradi svojega položaja „manjšina“ v težavnejšem položaju in zato za ohranitev njenega obstoja, za omogočitev njenega aktivnega in pozitivnega vključevanja v splošno tkivo ne zadostujejo pravice, temveč so potrebne posebne zaščitne norme, so potrebni posebni varstveni ukrepi. Ne gre za neke privilegije, temveč za upoštevanje izjemnega po-

NATO išče izhod iz zagate

V KATERI SE JE ZNAŠEL PO SKLEPU FRANCIJE, DA ZAPUSTI
TO ORGANIZACIJO

Za „najbolj tvegano od vseh konferenc, odkar obstaja zveza“, je zahodnonemški tisk ocenil sestanek zunanjih ministrov štirinajstih držav članic Atlantskega pakta, ki je bil te dni v Bruslju. Morda je na to oceno v veliki meri vplivala lastna zaskrbljenost, da ostale zaveznice ne bi mimo Bonna iskale možnosti za dialog z Vzhodom, vendar pa je uvodoma omenjena ocena dejansko značilna za položaj, v katerem se je NATO znašel po sklepu Francije, da zapusti to organizacijo.

Da izhoda iz sedanje zagate ne bo lahko najti, je pokazal že prvi dan ministrske konference. Čeprav je sklep francoske vlade znan že precej časa, si namreč v okviru NATO niti v najbolj preprostem vprašanju niso prišli na jasno: kam sedaj s sedežem atlantskega sveta in s posameznimi zaveznikišimi poveljstvi, ki so trenutno še vsi nastanjeni v Franciji. Govorili so sicer o možnostih, da bi te ustanove porazdelili na Belgijo, Nizozemsko in Nemčijo, vendar dokončnih sporazumov še niso dosegli. Zato so sklenili, da se bodo meseca oktobra ponovno sestali — v upanju, da bo do takrat uspelo doseči zadovoljivo rešitev.

S kakšnim »navdušenjem« pa namerava prebivalstvo teh dežel sprejeti morebitno premostitev štabov NATO, so dovolj prepričljivo pokazali v Bruslju, kjer je že ob sami omembi take možnosti prišlo do velikih demonstracij, na katerih so protestirali proti morebitni premostitvi vojaških poveljstev NATO v Bruselj ter posebej vzklikali proti Ameriki.

Zahodna Nemčija oziroma bomska vlada pa ima mimo vseh teh »skupnih« težav tudi še svoje lastne skrbi. V okviru atlantskega zavezništva se v zadnjem času nekatere članice nam-

reč precej odločno zavzemajo za idejo, naj bi NATO izkoristili kot forum za izboljšanje odnosov z vzhodnoevropskimi državami. Ta prizadevanja pa so v popolnem nasprotju z zamislimi zahodnonemške vlade o bodoči vlogi Atlantskega pakta in se torej v Bonnu bojijo, da bi druge članice kljub nemškemu odporu »prekoračile meje dovoljenega«. Zlasti je zahodnonemške kroge razburil predlog danskega ministra Haekkerupa, naj bi se v Bruslju razgovarjali tudi o sklicanju konference z Vzhodom, na kateri bi govorili o evropski varnosti.

„Sramota za ves narod!“

ATENTAT NA BORCA ZA ENAKOPRAVNOST AMERIŠKIH ČRNCV

„Sramota za ves narod,“ je imenoval ameriški podpredsednik Humprey atentat na 32-letnega ameriškega črnca Jamesa Mereditha, znanega borca za pravice in enakopravnost črnkega prebivalstva Amerike, ki ga je v ponedeljek zvečer s tremi strelji hudo ranil 41-letni belec Aubry James Norvell.

Do tega dogodka, ki je silno razburil ameriško in mednarodno javnost, je prišlo med demonstracijo v ameriški državi Mississippi. Ker je v tej državi zaradi nedemokratičnih predpisov še 450.000 črncev brez volilne pravice, so priredili demonstrativni pohod iz mesta Memphis v 400 km oddaljeni Jackson, da bi podkrepili zahtevo po enakopravnosti za črnsko prebivalstvo. Med pohodom je mimo demonstrantov zapeljalo najprej več avtomobilov z belci, ki so vzklikali sramotilna gesla proti črncem, nato pa so iz gozda padli strelji iz puške, pod katerimi je James Meredith hudo ranjen obležal na cesti.

ložaja, oziroma ločeneje, za izravnavo razlike, ki nastaja že s samim dejstvom, da je manjšina v slabšem položaju.

Nujni so torej zakonski ukrepi glede jezikovnih pravic in dejanske omogočitve uporabe slovenskega jezika v vseh uradih in ustanovah, pri čemer je treba ustvariti nekaj novega; povsem nezadostno je omejiti se samo na golo tolerantnost, temveč na jasna zagotovila in zlasti na otipljivo omogočitev izvajanja teh pravic.

Slovenske kulturne organizacije sedaj ne uživajo podpor, kot jih uživajo sorodne italijanske. Vendar pa bi v duhu ustavnega načela morale uživati ne samo enakopravnost in varstvo, temveč sorazmerno večjo pozornost kot organizacije večinskega naroda.

Široko demokratično ozračje in sile napredka, ki se stalno krepijo, ustvarjajo pogoje za prehod iz splošnih programskih in načelnih ocen v konkretno in podrobno delo varstva slovenske skupnosti v Italiji. Zato upravičeno in tudi optimistično pričakujemo te korake. Slovenski prebivalci se bomo tako enakopravno vključevali v splošen tok življenja italijanske republike, katere sestavni državljanski del smo in za katere napredek po svojih močeh prispevamo.

Kmalu po atentatu je bil storilec aretiran in je dejanje tudi priznal. Predsednik Johnson je pravosodnega ministra pozval, naj ukrene vse potrebno, da bo atentator prišel pred sodišče. V tej zvezi je poudaril, da gre pri atentatu za grozen akt nasilja, ki ga obžaluje vsak pametni Američan.

Razumljivo je dogodek najbolj razburil črnsko prebivalstvo, ki se že dolga leta bojuje za demokratične pravice, katere pa mu še vedno krati država, ki se sicer zelo rada ponaša s svojo demokratičnostjo in skuša s to svojo „demokracijo“ osrečiti še druge države. Trenutno najbolj zgovoren primer tega „osrečevanja“ je vojna v Vietnamu, proti kateri je ravno v teh dneh odločno protestirala tudi skupina 6400 univerzitetnih profesorjev, znanstvenikov, duhovnikov in umetnikov iz vseh predelov Amerike.

Kdaj bodo ameriški voditelji končno spoznali, da tudi v tem primeru gre za „gnusen akt nasilja“.

20 LET „SLOVENSKEGA VESTNIKA“

Prihodnji teden bo minilo dvajset let od dneva, ko je začel izhajati »Slovenski vestnik«. Od 14. junija 1946 dalje je vsak teden izšla nova številka, nekaj časa celo dve na teden. V teh dvajsetih letih smo doživljali tako v ožjem kot v širšem merilu velike spremembe, ki jih je »Slovenski vestnik« spremljal, beležil in tolmačil. Tako predstavlja njegovih dvajset letnikov pestro in živo kroniko vseh pozitivnih in tudi negativnih dogodkov.

Za dvajsetletnico bo prihodnji teden izšla

jubilejna številka

v kateri bomo skušali z raznih strani osvetliti sedanje razmere in podati sliko trenutnega položaja slovenske narodne skupnosti na Koroškem. S tem bomo primerno počastili dvajsetletni jubilej našega lista, hkrati pa bodo spoznanja, porojena iz stvarne ocene, izhodišče za bodoče delo v korist našega ljudstva, kateremu hoče »Slovenski vestnik« služiti tudi v novem desetletju.*

Koroški sindikalisti NA OBISKU V SLOVENIJI

Ze pred leti so bili med sindikalnimi organizacijami Koroške in Slovenije navezani prijateljski stiki, ki so privedli do mnogih konkretnih primerov sodelovanja in izmenjave izkušenj. Večkrat so že obiskali koroški sindikalisti svoje tovariše v Sloveniji in obratno so prišli predstavniki slovenskih sindikalnih organizacij na Koroško.

Do takega obiska je prišlo tudi v zadnjih dneh, ko je na povabilo predsednika Zveze sindikatov Slovenije Franca Popita bila v Ljubljani delegacija koroških sindikalistov in delavske zbornice, ki jo je vodil predsednik deželnega vodstva sindikalne zveze deželni svetnik Erich Suchanek.

Po razgovorih s predstavniki slovenskih sindikalnih organizacij so si koroški sindikalisti ogledali tudi nekaj industrijskih podjetij v Sloveniji.

Dr. Bruno Kreisky

Dr. Bruno Kreisky

deželni predsednik SPÖ
na Nižjem Avstrijskem

Minulo nedeljo in ponedeljek so bili v treh zveznih deželah — na Nižjem Avstrijskem, Dunaju in Predarlskem — deželni kongresi SPÖ, ki so bili precej v znamenju notranjih reform, pred katerimi se je znašla stranka po zadnjih državnozborskih volitvah. To je prišlo do izraza zlasti v zahtevah po „decentralizaciji“ strankinega vodstva, ker hočejo imeti deželna vodstva več vpliva na oblikovanje politične linije stranke. Med drugim tudi zahtevajo, da mora biti predsednik stranke voljen na neposrednih volitvah, torej od vseh delegatov in ne samo od izvoljenih članov osrednjega odbora, kot določajo sedanja pravila stranke.

Nižja Avstrijska je kot prva zvezna dežela napravila celo tudi že korak dalje in je bil bivši zunanji minister dr. Bruno Kreisky na deželnem kongresu izvoljen za novega deželnega predsednika stranke v neposrednih volitvah. Temu zgledu je sledila tudi Predarlška, kjer so delegati prav tako neposredno volili novega predsednika, medtem ko se na Dunaju za ta korak tokrat še niso mogli odločiti in so podžupana Slavika ponovno izvolili za predsednika deželnega strankinega vodstva le v okviru izvoljenega odbora.

Te dni bo na Dunaju zasedal izvršni odbor SPÖ, ki bo ob sodelovanju deželnih predsednikov stranke prav tako razpravljal o raznih zahtevah po reorganizaciji vodilnih gremijev stranke.

VI. kongres SZDL Jugoslavije

V Beogradu te dni zaseda šestli kongres Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije, ki se ga udeležuje več kot 800 delegatov, ki so bili izvoljeni na občinskih konferencah SZDL, poleg tega okoli 150 uglednih političnih delavcev in nekdanjih članov AVNOJ ter nad 60 delegacij raznih naprednih organizacij iz vseh predelov sveta.

Kongres zaseda v času družbene preobrazbe, tesno povezane z gospodarsko reformo, ki jo trenutno izvajajo v Jugoslaviji. Zato mora kot najvišji forum največje družbeno politične organizacije zavzeti jasna stališča k vsem perečim vprašanjem ter izdelati smernice za bodoče delo pri nadaljnjem uveljavljanju samoupravljanja na vseh področjih družbenega življenja.

Kako važen pomen pripisujejo temu zasedanju, kaže že dejstvo, da spremlja delo kongresa okoli 300 domačih in inozemskih novinarjev.

Boj za rafinerijo na Koroškem:

Enodušnost v prid dežele

V četrtek minulega tedna je delegacija, ki sta jo določila koroška deželna vlada in deželni zbor v zadevi rafinerije ob naftovodu Adria—Dunaj, obrazložila v tej zadevi koroško stališče kanclerju Klausu kot šefu zvezne vlade. V delegaciji, ki jo je vodil deželni glavar Sima, niso bili le predstavniki ostalih dveh strank v deželni vladi, marveč tudi poslanci velikoveškega okraja vseh treh frakcij koroškega deželnega zbora, poleg tega pa še predsedniki zbornice obrtnega gospodarstva, delavske zbornice in sindikalne zveze ter poslovodja »Družbe za pospeševanje razvoja vrednih področij«. Z odsotnostjo se je »svetil« le v delegacijo določeni predstavnik koroškega združenja industrialcev.

Take enodušnosti Koroška še ni pokazala in tako odločnega poudarka doslej še ni dala v nobenem primeru uveljavljanja svojih upravičenih zahtev do države in njene vlade, kakor ga je dala sedaj, ko gre za to, ali bo rafinerija mineralnih olj ob tem naftovodu grajena na Koroškem v okolici Ptiberke ali pa v Wildonu na Štajerskem. Ta ugotovitev je zelo razveseljujoča. Razveseljuje predvsem zaradi tega, ker so se vsi činitelji v deželni politiki v tem konkretnem primeru postavili za koristi dvojezičnega ozemlja dežele. To ozemlje, ki bo nosilo levji del bremen naftovoda v deželi, ima kot gospodarsko zapostavljeno in zaostalo ozemlje — kar je pred 10 leti priznala tudi zvezna vlada — prvenstveno pravico, da mu naftovod prinese tudi določene koristi v obliki rafinerije ali čistilnice mineralnih olj, s katero bi bilo na tem ozemlju ustvarjenih 200 do 300 novih delovnih mest. Poleg tega bi bili z njo ustvarjeni ugodni pogoji za nadaljnja industrijska podjetja v ožji in širši okolici.

Tako gledano je prizadevanje za rafinerijo hkrati prizadevanje za gospodarsko rast dežele. Prizadevanje za rafinerijo ni nič manj pomembno, kot so ostala prizadevanja: visoka šola, avtocesta Salzburg—Beljak in ohranitev čistosti naših jezer, da omenimo le glavna med njimi, če hoče Koroška doseči stopnjo razvosti drugih zveznih dežel in blaginje njihovega prebivalstva.

S tega so deželni glavar in člani delegacije utemlili pred zvezno vlado zahtevo Koroške, naj zvezna vlada zagotovi gradnjo rafinerije v okolici Ptiberke. Pri tem so naglasili, da je Koroška doslej utrpela že preveč škode zaradi obzornosti do drugih zveznih dežel. Tako med vojno uničena tobačna tovarna v Celovcu, ki je zaposlovala 500 ljudi, ni bila več obnovljena, ker bi predstavljala konkurenco tovarni v Fürstenfeldu. Iz podobnih razlogov se je morala Koroška odpovedati tudi tovarni municije v Metlovi. Zaradi konkurence je prišla tovarna celuloze Rebrca v sedanji položaj negotovosti, pred katerim pa stoji iz podobnih razlogov tudi premogovnik v Št. Stefanu.

Deželni glavar je šel v svoji argumentaciji še dalj. Poleg gospodarskih argumentov je postavil v ospredje tudi državopolitične argumente ki niso nič manj tehtni. Prebivalstvo dvojezičnega ozemlja je bilo namreč skozi desetletja gospodarsko zapostavljeno. Tudi v sedanjem razvoju industrializacije ima manj ugodno izhodišče, kakor ga imajo drugod v državi, kjer je bila zvezna vlada njihovim prizadevanjem bolj naklonjena, kot je bila Koroški. Zaradi tega se čuti avtohtono prebivalstvo tega ozemlja še vedno gospodarsko zapostavljeno. Resnica je namreč, da se mora avtohtono prebivalstvo s tega ozemlja, zlasti pa iz Podjune, še vedno odseljevati, ker na domačih tleh ne dobi stalne zaposlitve. Zaradi tega je kot narodnostna manjšina izpostavljena diskriminacijam in raznarodovanju, kar pa nasprotuje določilom državne pogodbe, kot tudi moderni zaščiti narodnostnih manjšin.

Koroški činitelji družbenega življenja so glede rafinerije povedali jasne besede. Predočili so vprašanje tako, da je sedaj za zvezno vlado v resnici preizkusni kamen upoštevanja federalnih težej, gospodarskih zahtev in državopolitičnih vidikov Koroške. Sedaj leži na zvezni vladi, da prispeva svoj del k realizaciji rafinerije. Zvezna vlada kot izvršni organ države, ki je lastnik Avstrijske družbe mineralnih olj (ÖMV), ima pri rokav določene prijeme. ÖMV je namreč na naftovodu udeležena z 51%, na družbi za rafinerijo pa s 26%. Tako vlada v veliki meri lahko odloči v prid utemeljenih zahtev Koroške. Kancler Klaus je v tem pogledu svojo pomoč obljubil in pozval vse, ki so bili pri razgovoru navzoči, da zastavijo svoj vpliv v prid Koroške.

Slovenija je dobila prvi jedrski reaktor

Ob navzočnosti predstavnikov političnega in gospodarskega življenja SR Slovenije ter vrste vidnih znanstvenikov in gostov je pričel danes teden v nuklearnem inštitutu »Jožef Štefan« v Podgorici obratovati prvi jedrski reaktor Slovenije. S tem je Jugoslavija postavila nadaljnji primer svojega uveljavljanja na področju znanosti in tehnike ter uporabljanja atomske energije v miroljubne namene. Ob priložnosti pogona tega reaktorja je predsednik jugoslovanske komisije za jedrsko energijo Vojin Gušina poudaril, da Jugoslavija ni le sposobna spremljati razvoj znanosti in tehnike, marveč je že v stanju, da samostojno prispeva k temu razvoju. Jugoslavija razpolaga s močnimi centri za izpopolnjevanje znanstvenih in raziskovalnih kadrov za obvladanje sodobne tehnike in tehnologije raziskovalnega dela, katerega rezultati se uspešno odražajo tudi na drugih področjih gospodarstva.

Jedrski reaktor v Podgorici je tretji, ki ga je Jugoslavija v zadnjih letih zgradila. Reaktor TRIGA Mark II je šolski in raziskovalni reaktor. Graditi so ga začeli leta 1963 ob sodelovanju z ameriško tvrdko General Atomic Division in njenim kooperantom Holmes & Alver. Pri gradnji so sodelovala tudi domača podjetja Obnova, Litostroj, IMP, Inštitut za metalne konstrukcije in Inštitut za raziskavo materiala. Z novim reaktorjem se je na inštitutu »Jožef Štefan« začelo obdobje raziskav s področja eksperimentalne reaktorske fizike. Za to delo se ne zanima le inštitut in univerza, marveč tudi druge ustanove v Sloveniji in Jugoslaviji. Inštitut zaposluje 52 doktorjev znanosti in 160 diplomiranih inženirjev, v začetku uporabe reaktorja pa bo sodeloval s strokovnjaki še zavod General Atomic.

Sedmi mednarodni lesni sejem v Ljubljani

Minulo soboto so v Ljubljani odprli letošnji sedmi mednarodni lesni sejem, na katerem sodeluje 121 razstavljalcev iz 14 držav. Med razstavljalci je 52 domačih. Sejem, ki je na Gospodarskem razstavišču, bo ostal odprt do 12. junija.

Mednarodni lesni sejem v Ljubljani prirejajo vsaki dve leti. Naslednji bo torej leta 1968, pred njim pa bo prihodnje leto gospodarsko razstavišče priredilo samostojen pohišveni salon, v katerem bodo razstavljeni izključno lesni končni izdelki in drobni reprodukcijski material, kot so furnirji, okov-

ja, laki, lepila itd. Spričo tega bo prihodnji lesni sejem v Ljubljani specializiran na stroje za obdelavo in predelavo lesa in na reprodukcijski material.

V to smer kaže tudi že sedanji VII. lesni sejem, predvsem pa jo narekuje tudi povojni razvoj lesne industrije v Jugoslaviji, ki je sedaj narasla na štirinajstkratno količino predvojne industrije. Mednarodni pomen tega sejma ne kaže le močna inozemska udeležba, marveč tudi vse močnejša orientacija jugoslovanskega, predvsem pa slovenskega lesnega gospodarstva na izvoz lesnih izdelkov.

Kakor povsod v Evropi preživlja tudi lesna industrija v Jugoslaviji obdobje velikih sprememb v proizvodnji, ko proizvodnja žaganega lesa upada in ko narasča proizvodnja gotovih izdelkov. V zadnjih treh letih je v Jugoslaviji proizvodnja žaganega lesa padla od 2,72 na 2,67 milijona kubičnih metrov, medtem ko je proizvodnja plošč in furnirja močno napredovala. Tako so npr. leta 1961 izdelali le 74.385 kubičnih metrov furnirja, lani pa so ga izdelali že 203.370 kubičnih metrov. Med letom 1964 in 1965 je proizvodnja vezanih plošč narasla od 96.947 na 110.810 m³, proizvodnja iveric (Spanplatten) pa od 127.047 na 159.707 m³. Mizarskih izdelkov so l. 1964 izdelali skupaj 407.071 garnitur, predlanskim 376.324, leta 1961 pa 176.582 garnitur. Navzlic tako močnemu porastu proizvodnje pa ima jugoslovanska lesna industrija še vedno odprte možnosti za povečanje svoje proizvodnje. Zmogljivosti te industrije so bile namreč leta 1964 izkoriščene le do 62 odstotkov. Posebno na področju industrije pohištva so njene zmogljivosti še velike, saj je bila ta leta 1964 izkoriščena le do 58 odstotkov.

Amerika in zahodnoevropske investicije

Povezanost mednarodnega kapitala postaja zadnja leta vse obsejnejša. Najbolj postaja očitna s razvojem Evropske gospodarske skupnosti in držav, ki so članice EFTA. V obeh investira Amerika ogromne zneske, obe skupnosti pa se v čedalje večji meri udeležujeta na ameriških kapitalnih družbah. Tako so v zadnjih sedmih letih ameriške družbe v Zahodni Nemčiji ustanovile in pridobile udeležbo na več kot 3000 podjetjih. Samo leta 1963 in 1964 so v zahodnoevropskih državah kupile 368 podjetij. Več kot dve tretjini od teh so jih kupile leta 1964.

Ameriške kapitalne družbe so imele leta 1964 v Zahodni Evropi naloženih 17,5 milijarde dolarjev. Od tega zneska so naložile 69% v direktne investicije, nadaljnjih 2,8 milijarde dolarjev pa v akcije in razne obveznice. Najbolj so s svojimi investicijami udeležene v Veliki Britaniji, kjer so imele naloženih 4,55 milijarde dolarjev, in v Zahodni Nemčiji, kjer so imele naloženih 2,08 milijarde dolarjev. Močna je njihova tovrstna ude-

ležba tudi v Franciji in Švici, kjer je znašala 1,44 oz. 0,94 milijarde dolarjev.

Sumarično vzeto zahodnoevropska udeležba na ameriških kapitalnih družbah nič ne zaostaja za ameriško na zahodnoevropskih kapitalnih družbah. Ta udeležba je celo za četrto odstotka višja. Razlika pa je v načinu udeležbe. Medtem ko skoraj 70% ameriškega kapitala v Zahodni Evropi predstavlja direktne investicije v industrijo, je zahodnoevropski kapital na investicijah ameriške industrije udeležen le s 33%, 61% pa odpade na udeležbo na kapitalu, se pravi na akcije in obveznice.

Da v takih okoliščinah ameriški kapital močnejše kontrolira zahodnoevropskega, kakor zahodnoevropski ameriškega, je jasno. Ameriške investicije v Zahodni Evropi se v glavnem koncentrirajo na nekaj industrijskih panog, ki so lahko konkurenčne ameriški industriji. Med letom 1960 in 1965 so ameriške kapitalne družbe od naložb v EGS investirale 37% v avtomobilsko, 20% v strojno in 12% v kemično industrijo.

Pesek v oči delovnim ljudem

litikov obdavčeni. V razlagi k temu sporočilu je rečeno, da bodo obdavčeni redni dohodki poslancev parlamenta, zveznega sveta in deželnih zborov, nadalje članov zvezne vlade in deželnih vlad ter članov upravnega sodišča in prezidentov računskega dvora.

To obdavčenje vendar ne bo prizadelim povzročilo nobene škode. Z novim letom bodo njihovi dohodki namreč zvišani. Tako torej končno obdavčenje dohodkov politikov ne bo nič drugega, kot nov primer sipanja peska v oči malim davkoplačevalcem, od katerih končno tudi politiki živijo, za katerih dobro pa se sedanja njihova večina le bore malo zanima.

POŠIROKEM SVETU

WASHINGTON. — Ugled predsednika Johnsona med ameriškim ljudstvom nevarno pada. Ko so prejšnji mesec izvedli posebno anketo, je že 54 odstotkov vprašanih izjavilo, da odobravajo politiko predsednika Johnsona, pri najnovejši anketi pa se je le že 46 odstotkov vprašanih strinjalo s predsednikom. V veliki meri je upadanju priljubljenosti predsednika Johnsona gotovo kriva njegova politika v Vietnamu, ki je čedalje večjega upora deležna tudi med ameriškim ljudstvom.

BEOGRAD. — Na povabilo predsednika SFRJ Josipa Broza Tita je bival na uradnem obisku v Jugoslaviji iranski šah Mohamed Reza Pahlevi. Med svojim bivanjem v Jugoslaviji je obiskal razne predele države ter si ogledal številne zanimivosti. V Beogradu in na Brionih so bili ob tej priložnosti uradni iransko-jugoslovanski razgovori, kjer so razpravljali o vprašanih sodelovanju med obema državama ter izmenjali mnenja o mednarodnih problemih. To je bil prvi obisk iranskega cesarja v Jugoslaviji. Šah Reza Pahlevi je predsednika Josipa Broza Tita povabil, naj obišče Iran.

KINSHASHA. — Štiri bivše kongoške politike, o katerih aretaciji smo poročali že v zadnji številki, so zaradi zarote proti sedanjemu predsedniku Mobutuju obsodili na smrt. Čeprav so se državni mnogi držav zavzeli za obsojence, so bili le-ti kratko po obsodbi javno obsežni vpričo kakih 80.000 ljudi, ki jih je vlada posebej povabila na morišče.

NAIROBI. — Kenijski predsednik Jomo Kenyatta je ostro kritiziral Veliko Britanijo, češ da je kriva sedanjega položaja v Rodeziji. Pozval jo je, naj odločno nastopi proti rasističnemu režimu Iana Smitha v Rodeziji, pri čemer naj uporabi silo, če bo treba. Spričo rodezijskega položaja je ideja o britanskem Commonwealthu — kakor je dejal Kenyatta — samo že »posmeha vredna«.

KAIRO. — Stalni sekretariat afro-azijske solidarnosti je ostro obsodil napadalo politiko Amerike. V sporočilu, ki je bilo objavljeno po sestanku sekretariata v Kairu, je rečeno, da mora Amerika prenehati z agresijo proti Kubi in narodom Azije, Afrike in Latinske Amerike.

DORTMUND. — Na kongresu socialdemokratske stranke Nemčije je ponovno izvoljen predsednik stranke Willy Brandt predlagal, naj bi ustanovili nadstrankarski zahodnonemški svet, ki bi deloval za ponovno združitve Nemčije in se prizadeval za poglabljanje medobsebnosti med nemškimi državama. Bona vlada je ta predlog zavrnila in s tem ponovno dokazala, da ne namerava spremeniti svojega trmatega in nesprejemljivega stališča v nemškem vprašanju.

RIM. — Italijanski zunanji minister Fanfani in predstavniki 20 latinskoameriških držav so v Rimu podpisali konvencijo o ustanovitvi Italijansko-latinsko-ameriškega inštituta za pospeševanje medsebojnih stikov in ohranitev miru na svetu. Inštitut bo organiziral obiske, konference in druga srečanja med Italijo in latinskoameriški državami.

LONDON. — Britanski minister za razorožitev lord Chalfont bo uradno obiskal Poljsko. S poljskimi predstavniki se bo pogovarjal o razorožitvi ter o preprečevanju širjenja jedrskega orožja in o evropski varnosti.

WASHINGTON. — Ameriško obrambno ministrstvo je izdelalo okvirni načrt za vpoklic nadaljnjih 32.000 vojakov, ki jih bodo vpoklicali letos avgusta. Ta številka je precej večja od tistih, ki so bile v prejšnjih letih značilne za vpoklice v letnih mesecih. Ministrstvo to razlaga s tem, da so ti vpoklici »v skladu s potrebami« v Vietnamu.

MOSKVA. — V mestu Taškentu, kjer so po hudem potresu 26. aprila zaznamovali nadaljnjih 450 potresnih sunkov, je ostalo brez strehe 45.000 duš. Sovjetske republike so prevzele obveznost, da bodo v Taškentu zgradile 30.000 novih stanovanj, od teh 10.000 že letos. Ker se potresni sunki v Taškentu še vedno ponavljajo, preživljajo prebivalci mesta noči izven poslopj, tako da padeka življenje v mestu v glavnem na ulicah in v parkih.

SANTO DOMINGO. — Nedavne predsedniške volitve v Dominikanski republiki so se končale z rezultatom, ki pomeni precejšnje presenečenje. Politični opazovalci so bili splošno mnenja, da bo zmagal kandidat revolucionarne stranke in bivši predsednik Juan Bosch, dejansko pa je bil izvoljen njegov protikandidat Joaquín Balaguer, ki se je opiral na reformistično stranko ali »desni center«. Po uradnih podatkih je dobil Balaguer 754.409 glasov, medtem ko je za Boscha glasovalo 517.784 volivcev. Opazovalci organizacije ameriških držav OAD sičr zatirajo, da so bile volitve »poštene in svobodne«, toda širijo se vesti, po katerih so bili volitni rezultati v raznih predelih države ponarajani. Zato je Bosch izjavil, da je treba uvesti preiskavo in ugotoviti, ali na volitvah ni bilo kakšne prevare.

VARSÁVA. — Poljski zunanji minister Adam Rapacki je bil na uradnem obisku na Švedskem, kjer je s švedskim zunanjim ministrom razpravljal o vprašanih evropske varnosti. Poljskega ministra sta sprejela tudi švedski kralj Gustav VI. in predsednik švedske vlade Tage Erlander.

NEW YORK. — Prihodnji teden se bo sestal Varošni svet OZN, da odloči o nadaljnjem podaljšanju mandata silam OZN na Cipru. Generalni sekretar U Tanu bo baje tudi zahteval zadnje podaljšanje tega mandata, in sicer za tri do šest mesecev.

KAIRO. — Indijski zunanji minister Dinesh Singh je prejšnji teden obiskal Jugoslavijo in Zdrženo arabsko republiko, kjer se je razgovarjal o pripravi za predlagani sestanek predstavnikov treh držav Indije, Jugoslavije in Zdržene arabske republike.

NURNBERG. — Predsednik zahodnonemške liberalne stranke in vicekancler Erich Mende se je znova zavzel za poglabitev gospodarskega sodelovanja Zahodne Nemčije z vzhodnimi državami, kar naj bi bilo prvi korak k morebitni navezavi diplomatskih odnosov.

LONDON. — Londonski list »Guardian« poroča, da nameravata Francija in Sovjetska zveza skupno izstreliti v vesolje relajni sateliti, ki naj bi služili širjenju francoskih informacij. Sateliti naj bi se oporile Regana v Sahari izstrelili s pomočjo sovjetske rakete.

Iskrena beseda na odprto pismo

V zadnji številki Našega tednika-Kronike je objavil g. dr. France Czigán „odprto pismo uredniku Slovenskega vestnika“, ki naj bi bilo menda odgovor na poročilo o letošnji akademiji slovenske gimnazije, objavljenem v našem listu.

Ni sicer naša navada, da bi odgovarjali na nestvarna podtikavanja, toda „odprto pismo“ terja odkrito besedo in ta naj bi tudi spregovorjena. Na „ton“ samega pisma ne odgovarjamo in prepuščamo presojo o njem piscu, ki s svojim tonom in s sklicevanjem na francoski pregovor človeku naravnost vsiljuje asociacijo latinskega reka „nomen est omen“.

Naša kritična ocena je očitno zadel v živo, kar najbolje potrjuje odprto pismo samo. Le-to po svojem tonu in po svoji vsebini pa pove, da oseba užaljenost in zaverovanost vase nista najboljši svetovalki.

Sedaj le stvari sami:

Prepričani smo in vemo, da so pisec odprtega pisma tudi drugi, njemu po mišljenju in stroki bližje stoječi, povedali splošno mnenje številnih udeležencev akademije, kar se je Slovenski vestnik upal povedati tudi javno v kritični besedi. Zato je tembolj neiskreno, da prizadeti resnico enostavno obrne in nam nekaj podtikava, česar sploh nismo napisali.

Tako nam enostavno v zelo „lepi“ obliki podtikava, da so nam baje „posebno v želodcu obležale — cerkevne pesmi“. Dejansko pa v celotni poročilu ni bilo niti besedice o cerkvenih pesmih. Ni pošteno, resnico enostavno obrniti! Pa tudi ne gre za to, ali so to bile cerkevne pesmi ali ne; niti za to, ali je skladatelj omenjene pesmi poznani in priznani skladatelj Stanke Premrl in ali je besedilo od pesnika Karla Široka. Kar smo zapisali, je bilo edino kritična pripomba, da vse ob pravem času in na pravem mestu! To so nedvomno povedali tudi udeleženci z besedami, ki jih je zapisal Slovenski vestnik.

Tudi ne drži ugotovitev o „dvojni meri“, češ da Slovenskega okteta, ki je prav tako pel Galusove pesmi, nismo kritizirali, pesmi istega skladatelja, pete na akademiji, pa. Tudi to je potvarjanje resnice, ker Slovenski vestnik niti z besedico ni kritiziral teh pesmi, čeprav smo mnenja, da kljub bolešni ambiciji posameznikov do šolskega pevskega zbora tudi ob najvišji kvaliteti in celo brez „dvojnere mere“ ni mogoče postaviti enake zahteve kot na primer do Slovenskega okteta. Če se pisec odprtega pisma že sklicuje prav na tega najvišjega interpretata slovenske pevske kulture, potem naj bi ga poslušal zlasti v gojitvi pristne narodne pesmi v splošno znanih prireditvah priznanih avtorjev, brez nepotrebnih posrečevanj ali neposrečevanj sprememb melodije in besedila.

Na koncu le še tole: kdor stoji v javnosti, mora prenesti tudi kritično besedo! Predvsem pa gre pri slovenski gimnaziji za javno šolo in ne le za šolo ene skupine, še manj enega samega človeka in mora to dejstvo priti do izraza zlasti tudi na akademiji, ki je prikaz dela in nastrojeno-sti te šole. To in le to je naša želja v korist ugleda šole same in ne nazadnje v korist naše študirajoče mladine. Zato bomo zvesti svoji tradiciji vedno, kadar je to potrebno, spregovorili tudi kritično besedo. Da je le-ta zdrava in potrebna, še posebno potrjuje „odprto pismo“.

Slovensko gledališče v Trstu

uspešno zaključilo jubilejno sezono

Slovensko gledališče v Trstu, najvišja kulturna ustanova Slovencev v Italiji, je prejšnji teden zaključilo svojo 21. povojno sezono, s katero je hkrati obhajalo 20-letni jubilej svojega obnovljenega delovanja po drugi svetovni vojni. Pravkar končano sezono ocenjujejo primorski Slovenci kot eno najbolj pozitivnih v dvajsetletni tradiciji slovenskega gledališča v Trstu ter jo hkrati uvrščajo med najbolj obetajoče za bodočnost te najvišje kulturne ustanove Slovencev v Italiji.

Bilanca zadnjega osemmesečne-

kar deset premier, kar je nedvomno najboljši sprječevalo za ansambel tako po umetniški kot tudi po tehnični plati.

Slovensko gledališče v Trstu je kot ustanova tamkajšnje slovenske manjšine uspešno odigralo tudi svojo vlogo posredovalca kulturnih in umetniških stvaritev med sosednima narodoma. Na eni strani je bila ta vloga v minuli sezoni poudarjena z uprizoritvijo komedije italijanskega avtorja Goldonija, po drugi strani pa z uprizoritvijo Cankarjevih „Hlapcev“ in s krstno uprizoritvijo

Na osnovi razsodbe celovškega okrajnega sodišča z dne 27. 5. 1966, opr. štev. 12 U 54/66, smo zadržani, da objavimo naslednjo

Entgegnung

In Ihrer Nummer vom 14. Jänner 1966 schreiben Sie unter der Überschrift „Čudne ‚zasluge‘ za Avstrijo“ Dr. Steinacher sei SA-Standartenführer gewesen. Diese Mitteilung ist falsch. Dr. Steinacher war niemals Mitglied der NSDAP oder der SA und daher auch niemals Standartenführer.

ga dela je vsekakor pozitivna. Skozi vso sezono se je na odru tržaškega gledališča zvrstilo nad 130 predstav, pa tudi glede obiska je bil dosežen razveseljiv rekord, saj so zabeležili skupno 30.655 gledalcev. Zlasti pa je treba poudariti, da je imelo gledališče v minuli sezoni

izvirnega slovenskega dela domačega avtorja.

Razveseljivo je, da je bilo Slovensko gledališče v Trstu ob svoji jubilejni sezoni končno deležno tudi primerne uradne priznanja s strani italijanskih oblasti. Ministrstvo za turizem in prireditve je namreč priznalo gledališču status „izredne dejavnosti“, kar predstavlja dokaz bolj širokogrudnega razumevanja za izjemni manjšinski položaj ter iz tega položaja izvirajočih kulturnih posebnosti in seveda tudi potreb. Pristojni minister Corona je v tolačenju svoje odločitve izrecno poudaril, da se je pri njej dobro zavedal važne vloge, ki jo opravlja gledališče v kulturnem življenju slovenske etnične manjšine, in da ga je prav ta vloga vodila k ukrepu, ki naj bi gledališču zagotovil državno podporo.

„Primorski dnevnik“ je ob zaključku jubilejne gledališke sezone objavil poseben članek, v katerem ugotavlja, da pomeni ta sezona pomembno afirmacijo, pomeni pa tudi obveznost za gledališče kot tako in za gledališko občinstvo, da bo prihodnja sezona še korak naprej, „za pristojne oblasti pa obveznost, da bo z novim statusom in v okviru večje naklonjenosti, ki jo priznanje tega statusa in splošno vzdušje odražata, lahko gledališče deležno tudi tiste gmojne podpore, brez katere bi sam njegov obstoj, kaj šele njegov razvoj, bil resno ogrožen in brez katere bi tudi vsi statusi in vsa izražena naklonjenost bili brez prave vrednosti“.

Umetniški vodja gledališča Josip Tavčar pa je kot glavno nalogo za bodočo navedel: nuditi zamejskemu ljudstvu vse možnosti, da se tudi preko slovenskega odra lahko zanesljivo seznanja prav z vsemi aspekti sodobne gledališke umetnosti.

Ljudsko petje v Št. Vidu ob Glini

Staro koroško mesto Št. Vid ob Glini bo spet za dva dni v znamenju ljudskega petja, ko se bodo v soboto in nedeljo zbrali pevski zbori iz vseh predelov Koroške, da pokažejo svoje znanje. Letos prirejajo v Št. Vidu ta „festival ljudske pesmi“ že petič in vlada zanj izredno veliko zanimanje, saj je udeležbo prijavilo nad 50 zborov in društev.

Prvič bodo na tej prireditvi letos sodelovali tudi koroški Slovenci, in sicer s podjurskim moškim pevskim zborom, ki ga bo vodil osrednji pevovodja Slovenske prosvetne zveze Folt Hartmann.

Prireditev obsega dva dela. V soboto so na sporedu predavanja in razgovori o ljudskem petju, ki se bodo zaključili z veseljem večerom pod naslovom „Koroška poje, pleše in igra“. V nedeljo dopoldne bo na glavnem trgu velika slavnost s tekmovanjem zborov, popoldne pa bodo posamezni zbori nastopili na raznih trgih mesta. Zvečer bo prireditev zaključena s plesom in ognjemtom.

POLJSKA UMETNOST V CELOVCU

Po posredovanju Poljsko-avstrijskega društva in poljskega veleposlanstva na Dunaju je bila te dni v celovški Deželni galeriji odprta razstava poljskih lepakov in sodobne poljske grafike. Kakor je pri otvoritvi dejal vodja kulturnega referata pri koroški deželni vladi dr. Polley, je to prva razstava Deželne galerije, na kateri se predstavljajo javnosti inozemski umetniki. „S tem izpolnjuje galerija svojo nalogo, da dokumentira domačo koroško umetnost, hkrati pa odpira pogled tudi v mednarodno umetnost.“

Sedanja razstava vsekakor potrjuje svetovni ugled, ki ga uživa poljska grafika. V posebni meri velja to še za plakate, katerih umetniška vrednost je naravnost neprekosljiva: grafična in propagandistična plat vsakega posameznega lepaka — naj bo namenjen raznim sejmom, gledališču, turizmu ali drugim prireditvam — se medsebojno izpopolnjujeta do

izredne prodornosti, katere pa umetniki nikdar ne „izsiljujejo“ na račun okusa. Marsikomu bo ta razstava lahko prepričljivo dokazala, da lepak prav nič ne zgubi na svoji učinkovitosti, če ostane na umetniški ravni.

Zanimiv pogled na današnje umetniško ustvarjanje na Poljskem nudi tudi drugi del razstave, kjer je prikazana sodobna poljska grafika. Zastopane so različne tehnike — litografija, lesorez, jedkanica in akvainta, prav tako pestra pa je tudi motivika posameznih umetnikov, katerih dela pričajo o velikem znanju.

Predstavniki poljsko-avstrijskega društva dr. Kanitzer je na otvoritvi razstave izrazil željo, naj bi tudi koroški umetniki enkrat izkoristili priložnost in razstavljali na Poljskem. Opozoril je na živahno sodelovanje med Dunajem in Varšavo ter za dokaz navedel, da je že ena sama dunajska galerija priredila 50 razstav

poljskih umetnikov, medtem ko so številni avstrijski umetniki že večkrat razstavljali na Poljskem.

Prav tako pa se je Poljska predstavila koroški javnosti tudi s svojo filmsko umetnostjo, namreč z vrsto kratkih filmov, ki so bili deležni visokih mednarodnih priznanj. V okviru filmskega večera v celovški Trgovinski zbornici so bili predvajani filmi »Varšava 1965«, »Jubilejni teden«, »Življenje je lepo« in »Rondo«, v katerem kot glavni igralec sodeluje znani poljski pisatelj Slawomir Mrozek. Če povemo, da so ti filmi prejeli nagrade na mednarodnih festivalih Oberhausen, Edinburgh in Vancouver, potem je povsem razumljivo, da gre za izredne dosežke filmske umetnosti. O današnji Varšavi je ob tej priložnosti govoril dr. Donath, generalni tajnik Poljsko-avstrijskega društva v Varšavi.

Dvajset let „Slovenskega vestnika“

Nagradno tekmovanje

v pridobivanju novih naročnikov

Le še tri tedne traja naše nagradno tekmovanje v pridobivanju novih naročnikov. Torej je zadnji čas, da se potrudimo in se uvrstimo med tiste, med katere bodo v začetku prihodnjega meseca razdeljene dragocene nagrade. Čim več novih naročnikov bo kdo dobil, toliko večji bodo njegovi izgledi, da mu bo pri žrebanju naklonjena sreča.

Kakor smo že večkrat povedali, smo poleg glavne nagrade za tistega, ki bo pridobil največ novih naročnikov (dvotedensko brezplačno bivanje na morju za dve osebi) pripravili še deset drugih nagrad. Nekatere vam hočemo danes že enkrat predstaviti v besedi in sliki:

Ena izmed njih je električni MEŠALNIK (mikser), ki ga bo vesela vsaka gospodinja, saj ji bo bistveno olajšal naporno delo v kuhinji.

Radijski sprejemnik TRANSISTOR „Kapsch Lyra“ je s svojim prikupnim formatom (22×14×6,4 cm) idealen aparat za izlete in potovanja.

Ker mu energijo daje baterija, tudi ni vezan na električno omrežje. Njegovo vzdrževanje je izredno poceni, kajti že za nekaj šilingov, kolikor stane baterija, bo dolge tedne skrbel za zabavo in razvedrilo. Glasbo po želji bo posredoval GRAMOFON znamke Philips „Miniphon“. Opremljen je s tremi različnimi brzinami in uporaben za vse vrste plošč.

Je to aparat na baterije, torej prav tako neodvisen od električnega omrežja. Aparat sam in zvočnik — oba sta vgrajena v lep kovček, malenkostna teža 2,4 kg pa zagotavlja lahko prenosljivost.

Najlepša nagrada pa je seveda MAGNETOFON, s katerim bo res vsak lahko imel veliko veselje. Je proizvod tvrdke Hornyphon, njegovo ime pa je „Diola-Automatic“.

Čeprav je po formatu izredno priročen (36×25×12,5 cm) in tehta samo 5,4 kg, posreduje štiriurni spored, ki ga lahko posnameš na trak sami in po lastni izbiri. Novi lastnik tega „čudesa“ moderne tehnike pa bo dobil tudi trak, na katerega smo posneli pester spored pesmi koroških slovenskih zborov.

Ni treba posebej govoriti o tem, da so lepe in dragocene tudi vse ostale nagrade, ki smo jih pripravili ob dvajsetletnem jubileju „Slovenskega vestnika“. Zato izkoristimo še preostale tri tedne nagradnega tekmovanja v pridobivanju novih naročnikov. Malenkostni trud, ki ga bomo vložili, bo bogato poplačan — ne samo z nagrado, marveč predvsem z zadoščenjem, da smo prispevali k skupni stvari, ko smo širili slovenski tisk na Koroškem.

KULTURNE DROBTINE

● Prejšnji teden v Grazu in ta teden v Ljubljani sta 60-članski orkester Ljubljanske akademije za glasbo in 115-članski mešani pevski zbor graške glasbene akademije skupaj izvajala koncert, ki je obsegal Mozartov motet „Exultate, jubilate“ in Brucknerjevo maso v d-molu.

● Na tretjem mednarodnem tekmovanju v spomin ruskega glasbenika Petra Iljiča Čajkovskega, ki je trenutno v Moskvi, sodelujejo glasbeniki iz 37 dežel.

● Akademski pevski zbor „Tone Tomič“ se pod vodstvom svojega dirigenta Marka Munih pripravlja za tekmovanje amaterskih zborov, ki bo v drugi polovici julija v angleškem mestu Llangollen.

● Hochhuthovo dramo „Namestnik“, ki obravnava položaj papeža med drugo svetovno vojno in je v mnogih državah izšla že pre-

cej živahne razprave, bodo v prihodnji gledališki sezoni uprizorili na Českoslovaškem (Brno in Karlovi Vary), v Zahodni Nemčiji (Magdeburg, Gera in Halle) ter v Bukaresti in v Ljubljani.

● V Dubrovniku je bilo 34. redno zasedanje upravnega odbora Evropske unije za radiodifuzijo. Razpravljali so predvsem o uporabi satelitov za radijske in televizijske prenosne ter o tehničnih, programskih in finančnih vprašanjih prenosov olimpijskih iger iz Mehike in Grenoble. Odbor je bilo predloženo tudi poročilo o proučevanju sistemov barvne televizije.

● Dr. Ferdinand Kolednik, o katerega prevodih predvsem Jurčiča in Finžgarja smo v našem listu že večkrat poročali, je poskrbel zdaj za prevod Jurčičevega „Jurija Kozjaka“ v rotomanščino, v jezik najmanjše narodnostne skupine v Švici.

V znamenju prijateljstva

Pred nedavnim sta mladinska pevska zbor iz Maribora in Zagorja gostovala na Stajerskem, kjer sta imela koncerte med drugim tudi v Grazu. Prejšnji teden pa so štajerski pevski zbori vrtili obisk ter gostovali v Mariboru in Ptuj, kjer so nastopili skupaj s slovenskimi ansambli.

Iz Stajerske sta prišla na to lepo srečanje dekliški pevski zbor meščanske šole iz Köflacha ter vokalna instrumentalna in folklorna skupina iz Graza. Na prireditvi v Mariboru so sodelovali še pionirski pevski zbor osnovne šole Selnica, mariborski pionirski pevski zbor in folklorna skupina, v Ptuj pa tamkajšnji pionirski zbor in zbor osnovne šole iz Vidma.

S tem srečanjem je bilo znova manifestirano prijateljsko sodelovanje mladine dveh sosednih dežel.

Na pragu turistične sezone

Z lepim vremenom so se te dni pričele polniti ceste z avtomobili turistov, po turističnih krajih, campingih in po številnih kmečkih vaseh pa se pričanja živahen vrvež, ki ga poznamo že nekaj let.

Turistična sezona se je pričela. Sobe za poletne goste so povsod pripravljene, hoteli, penzioni, restavracije, kopališča in espresi že delajo v pričakovanju starih in novih gostov, ki bodo prišli v naše kraje, da se za nekaj dni umaknejo iz vsemestnega in industrijskega življenja, da odpočijejo svoje živce, se naučijo svežega zraka, toplega sonca in preproste domače hrane in da dobijo novih moči za naslednje leto zdravje razjedajočega industrijskega življenja.

Glavnina turistov prav zaradi tega leto za letom prihaja v naše kraje in preživlja dneve oddiha med nami. Nam so ti turisti v mnogih primerih postali dragi gostje, znanci in prijatelji. Vživel so se v naše življenje, poskušajo nas razumeti takšne, kot smo. Spoznavati so pričeli naš jezik, našo narodnostno zakladnico in našo kulturo, ki je drugače v deželi ne najdemo. In prav ta naša posebnost mika vedno večje število turistov. Zato bi se pravzaprav rezali v svoje meso, če bi jo pred njimi zakrivali ali pa jo celo tajili. Tako zadržanje je večkrat vzrok, da nas omalovažujejo in se nam — s polno pravico — smehujejo.

V zadnjih letih so nekatera naša prosvetna društva pričela domnevati svojo vlogo v dobi turistične sezone. Njihovi pevski zbori so s svojimi koncerti za turiste postali posredniki naše narodne pesmi in kulture gostom, ki prihajajo k nam, postali so „ambasadorji“ v malem. Vemo, da bodo tudi letos prevzeli to lepo nalogo, prav in koristno pa bi bilo, da bi jo prevzeli v večjem obsegu kot doslej. Prav in koristno pa bi tudi bilo, če bi naša prosvetna društva pričela iskati še nadaljnje možnosti uveljavljanja med poletnimi turisti. Prav in koristno bi bilo, če bi jih seznanjala z lepoto, kulturnimi zanimivostmi in resnicami naših krajev ter s koroško sodobnostjo. Gotovo del turistov bi z radovednostjo sledil takim pobudam in bi bil za nje hvaležen. Gotovo bi potem našo problematiko gledal v pravilnejši luči, kakor jo more gledati po enostranski obveščenosti, ki večkrat izvira od ljudi, katerim smo koroški Slovenci še vedno trn v peti. Po tej poti bi bilo mogoče prijateljske vezi s številnimi turisti še bolj poiskreniti.

Tako uveljavljanje naših prosvetnih organizacij v turistični sezoni, za katero bi se morala truditi tudi gostinska podjetja — končno bi bilo to v njihovo korist — bi našim krajem dalo novih gostov in novih prijateljev.

Ob teh prizadevanjih na polju turizma pa je treba opozoriti še na druga prizadevanja, ki ne bi bila nič manj hvaležna in koristna. Vsaka vas ima danes vrsto domačinov, ki so se tekom let odselili v tujino, da pridejo do boljšega dela in kruha, ker jim je bil doma preskopo odmerjen. V tujini so si ustvarili družino, s katero tudi hodijo na dopuste in oddihe, nekateri v domače kraje, večina pa drugam. Lepo bi bilo, če bi se tudi teh rojakov in njihovih družin spomnili in jih podobno, kot vabimo druge goste, z osebnim pismom in prospekti povabili, da preživijo dopust v krajih, kjer so se rodili in preživljali svojo mladost. In še lepše bi bilo, če bi jih potem v svoji sredi sprejeli s prisrčnostjo, kakor se sprejme svoje med svojimi.

Nedvomno bi bila to lepa, rodoljubna in hvaležna naloga naših prosvetnih društev in vsake družine med nami, ki se ukvarja s turizmom. Njena izvedba ne bi bila težka, saj so povsod poznani naslovi odseljenih rojakov. S tako pobudo bi jim vlili nove zavesti, da med nami niso pozabljeni, da jih štejemo kot svoj sestavni del in da so v krajih svoje mladosti s svojimi družinami vedno dobrodošli. Naša pobuda pa bi bila dvakrat poplačana: prvič z njihovo hvaležnostjo za obhte, da jih nismo pozabili, drugič pa z nadaljnjimi turisti iz njihovega sedanjega prijateljskega kroga, ki bi jih po tej poti gotovo privabili v naše kraje.

BLAŽ SINGER

V Selskem Kotu je zasvetila električna luč

Prebivalstvo Srednjega in Zgornjega Kola v Selah je imelo v soboto veliki dan. V 43 hišah je zasvetila električna luč. S tem je bilo slovesno zaključeno delo, ki ga je v treh in pol leta opravila skupnost za elektrifikacijo tega območja na čelu s predsednikom Otom Kelichom in šolskim upraviteljem Hermanom Vellkom, sedanjim županom občine Sele.

Opravljen delo ni bilo majhno. Pet in pol kilometra električnega voda visoke napetosti je bilo treba zgraditi ter postaviti trafo-postajo in nadaljnja dva transformatorja na drugo, da so lahko po blizu 12 km dolgem krajevnem omrežju prišli do raztresenih domačinov do inštalacije elektrike v njih. Delo je bilo zaradi strmin težko in breme stroškov veliko. Elektrifikacija je stala blizu 1,7 milijona šilingov. Z združenimi močmi in ob izdatni podpori občine, dežele in države, ki so omogočile 70-odstotno subvencijo, ter ob naklonjenosti okoliških zemljiških posestnikov je bilo uspešno zaključeno in selskem Kotu je odprla pot v lepšo bodočnost.

K slavnosti ob zaključku opravljenega dela so se zbrali takorekoč vsi domačini. Z njimi pa so opravljeno delo proslavili tudi zastopniki in delavci ustanov in podjetij, ki so pri gradnji sodelovali. Z njimi je ta pomebni občinski dogodek sodeloval tudi deželni poslanec Josef Guttenbrunner, ki je prizadevanja skupnosti s svojimi posredovanji vedno spet pospeševal, za kar je bil deležen posebne zahvale.

Po blagoslovitvi končanega dela in po pozdravnih besedah predsednika skupnosti je spregovoril župan Velik in obrnil pozornost navzočih nazaj na težko pot, ki jo je skupnost prehodila, da je lahko stopila iz skupine tistih 3 odstotkov prebivalcev dežele, ki jim še ni sveti električna luč. Zahvalil se je vsem članom skupnosti za zvesto opravljeno delo, prav tako pa tudi podjetju AEG, Agrarni okranji oblasti in družbi KELAG. Občini, deželi in državi je izrekel zahvalo na nujno podporo in subvencijo, gozdnima upravama Voigt in Maresch ter drugim posestnikom pa za veliko razu-

Naše žene so se zbrale v Bilčovsu

Na svojem jubilejnim obnem zboru 8. marca je Zveza slovenskih žena sklenila, da bo za proslavo dvajsetletnice svojega obstoja na pomlad povabila naše žene in matere k družabnemu srečanju. Krajevno organizacijo srečanja so prevzele odbornice in članice iz Bilčovsa. Obilica večjih prireditev v zadnjih tednih je vendar srečanje naših žena v Bilčovsu nekoliko zavlekla in je do njega prišlo šele zadnjo nedeljo.

Povabilu k srečanju se je odzvalo nad sto žena in mater iz številnih naših krajev, ki so se zbrale v prostorni Miklavževi gostilni, da preživijo nekaj več kot zaslužnih prijetnih uric in da medtem pozabijo na svoje vsakdanje skrbi. Poleg starih, že osivelih mamic in ustanoviteljic Zveze slovenskih žena so se zbrale njene sedanje članice in odbornice, med katerimi je bilo precej veliko število mladih.

Žičnica na Ankogel pri Mallnitzu:

Doslej največja žičnica na Koroškem

Deželni glavar Sima urgira žičnico na Obir

Ob čudovitem vremenu in velikem številu predstavnikov koroškega javnega življenja ter drugih gostov je v soboto zvezni prezident JONAS v mogočnem svetu Visokih Tur pri Mallnitzu odprl najnovejšo žičnico na Koroškem, žičnico na Ankogel. Nova žičnica je največji projekt te vrste na Koroškem. Dolga je 4,2 km, premosti pa višinsko razliko 1.450 metrov. Sroški njene gradnje so znašali štiri-deset milijonov šilingov, gradila pa jo je družba Kärntner Bergbahnen AG, ki je tudi lastnik žičnic na Osojščico, na Goldeck in na Mauthner Alm.

Talna postaja žičnice se nahaja 1.280 m nadmorske višine v Seebachtalu pri Mallnitzu. Vmesno postajo ima žičnica 1940 m nadmorske višine pri Hochalmteichu, odkoder premosti nadaljnjih 690 metrov, kjer ima na Elschersattelnu (2.630 m) svojo gornjo postajo. V prvem delu žičnice, ki je 1,8 km dolg, traja vožnja 6 minut, v drugem, ki je 2,4 km dolg, pa 7 minut. Žičnica prepelje v prvem delu na uro 300 oseb, v drugem delu pa 400.

Kärntner Bergbahnen AG je v zadnjih 10 letih v gradnjo žičnic investirala 80 milijonov šilingov. S tem je turizmu odprla čudovit svet Visokih

Na srečanje pa so prihili tudi socialistična deželna poslanka Doroteja Tullmann, delegacije žena iz Ljubljane, Maribora in Kranja, soproga jugoslov. gen. koncula v Celovcu, ing. Vilma Pirkovič, konzul Željko Jeglič in predsednik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dr. Franci Zwitter, da ob tej priložnosti čestitajo k jubileju organizacije naših žena in da preživijo z njimi ure prijateljske izmenjave misli in mnenj.

Bilčovske žene so srečanje izvrstno pripravile. V sodelovanju s prosvetnim društvom „Bilka“ so zbranim ženam pripravile lep in zaokrožen kulturni in družabni spored. Bilčovska mladina in dijaki dijaškega doma Slovenskega šolskega društva v Celovcu so zbrane žene pozdravili z vrsto lepih recitacij, društveni pevski zbor pod vodstvom Valentina Kapusa pa jim je podaril lep šopek svojih pesmi. Za veselo

razpoloženje je nato skrbel društveni instrumentalni kvintet s svojimi vedrimi in prijetnimi vižami.

Tako je bilo za srečanje ustvarjeno prijetno vzdušje, ki je naše žene kmalu povežalo in zavedlo v koristne pogovore in prijetno kramljanje. Srečanje je pokazalo, da je bila njegova zamisel dobra, za njegov uspešen potek pa zaslužijo bilčovske žene, ki so ga pripravile, vse priznanje.

O B J A V A

DRŽAVNE GIMNAZIJE ZA SLOVENCE

Sprejemni izpiti za prvi razred so 9. julija 1966 ob 8. uri zjutraj. Učence prijavite ali ustno v šolski pisarni ali pismeno na naslov „Direktion des Bundesgymnasiums für Slowenen in Klagenfurt, Lerchenfeldstraße 22“ do 1. julija 1966.

Za prijavo so potrebni naslednji dokumenti: rojstni list, dokaz avstrijskega državljanstva in na dan izpita zadnje spričevalo, ki ga bodo učenci dobili na dosednji šoli 8. julija 1966. Popis učenca pošlje šola direktno na gimnazijo. Pri izpitu bodo učenci vprašani v slovenščini, nemščini in računstvu in sicer iz snovi, katere je predpisana za četrto šolsko stopnjo.

Glede sprejema v višji razred pa je potreben razgovor z ravnateljem.

Ravnateljstvo

Pojasnilo k „popravku“

Na članek „Čudne ‚zasluge‘ za Avstrijo“, ki smo ga objavili 14. januarja tega leta na odlikovanje dr. Hansa Steinacherja z „velikim častnim znakom za zasluge za republiko Avstrijo“, objavljamo na drugem mestu „popravek“, na katerega nas je obsodilo okrajno sodišče Celovec. V popravku je rečeno, da dr. Steinacher nikoli ni bil član NSDAP ali SA in zaradi tega tudi nikoli Standartenführer.

Nam pa je znano, da je dr. Hans Steinacher v članskem seznamu NSDAP registriran s številom 7.753.917.

Bralci iz Kazaz se oglašajo:

Zmedam okoli imena našega jezera je treba napraviti konec

Pri otvoritvi naše elektrarne je govornik Družbe dravskih elektrarn dejal, da se bo nastalo jezero pred elektrarno imenovalo »Stausee Edling«. To ime se je nato preneslo v šolske in turistične zemljevide, uporablja pa se tudi na kažipotih in na prometnih znakih, ki vodijo k jezeru.

Ime vendar ni po volji Velikovačnom. Že pred leti so sklenili, da si ga »osvojijo« kot vabo svoje reklame za tujski promet in da ga preimenujejo v »Völkermarkter Stausee«.

Tako zadržanje je vsekakor čudno. Povsod v svetu je navada, da se umetna jezera imenujejo po kraju, kjer je jez zgrajen. Zakaj naj bi bilo ravno naše jezero izjema? Če mislijo Velikovačani z imenom jezera kovati kapital za svoj tujski promet, naj preimenujejo ime mesta v »Völkermarkt am Stausee Edling«. Sedanje njihove težnje in zahteve ustvarjajo le zmedo in jih smešijo. Da je temu res tako, kažejo hudomušna, tu in tam pa tudi zlobna pisma bralcev po časopisih, ki predlagajo še nadaljnja imena, kakor npr. Der windische Ozean, Jauntaler Stausee ali pa celo Amaliensee, kakor je predlagal nek hudomušnež, ki ga je hotel imeti imenovanega po svojih ljubicah.

Dobrolovska občina je za časa župana Schweinzerja soglasno vložila pritožbo proti sklepu velikovške občine. Na to pritožbo od deželne vlade menda še ni prejela odgovora. Zato priporočamo, da bi deželna vlada zadevo končno rešila in da bi pustila našemu jezeru sedanje ime in preprečila v bodoče vsak poskus preimenovalja. To je potrebno tudi zaradi tega, da bo končno enkrat konec zmedam, ki so bile medtem ustvarjene.

KOLEDAR

Pešek, 10. junij: Margareta
Sobota, 11. junij: Barnaba
Nedelja, 12. junij: Janez
Ponedeljek, 13. junij: Anton
Torek, 14. junij: Bazilij
Sreda, 15. junij: Vid
Četrtek, 16. junij: Frančišek

Kaj nam povedo barve

Katere so naše priljubljene barve? Premislite, preden odgovorite — marsikaj boste s svojim odgovorom odkrili o vašem značaju in osebnosti, in kdo ve, ali ne bo vaša izbira odločilno vplivala tudi na vašo zaposlitev. Tako je vsaj v Angliji.

Teste, ki temeljijo na odgovorih v zvezi z barvami, so pred kratkim uvedli v Veliki Britaniji in jih uporabljajo posebno v industriji pri izbiranju kandidatov za najvišja mesta.

Kandidatu najprej pokažejo serijo barvnih vzorcev, nekakšen katalog v barvah, nakar mora izbrati tiste, ki so mu najbolj všeč. Najprej izbira iz vrste različnih sivih barvnih odtenkov, zatem iz serije osmih osnovnih, nato pa še sekundarnih barv. Končno mora izbrati tiste barve, ki so mu bolj všeč iz serije posameznih parov, najprej rdečih, nato modrih in končno zelenih.

Kakšno je ozadje teh preizkušenj? Misel oziroma prepričanje, da lahko oseba prikriva svoj resnični značaj pred drugimi (in tudi pred seboj) z različnimi besednimi in drugimi testi, medtem ko bodo njeni odgovori glede barv vselej prišli naravnost iz globine njene resnične osebnosti, ki se skriva pod zunanjim prosljem.

Naj nam bo na primer temno modra barva simpatična ali ne, v nas vzbuja skoraj vselej občutek miru in tišine. Kadar se na primer nekdo med mnogimi predloženimi barvami na prvi pogled odloči za modro, pomeni to, da prav v tem trenutku potrebuje in hrepeni po miru in tišini, da bi lahko uspešno opravljal svoje delo. Kadar je temno modra barva izbrana še druga, pomeni, da si oseba sicer želi miru in tišine, da pa potrebuje pri svojem delu še nekaj drugega — verjetno mu primanjkuje energije; če je tako, potem si je ta oseba skoraj prav gotovo izbrala na prvem mestu rdečo barvo. Tisti, ki si izbere modro barvo nazadnje, občuti mir in tišino kot nekaj grozečega.

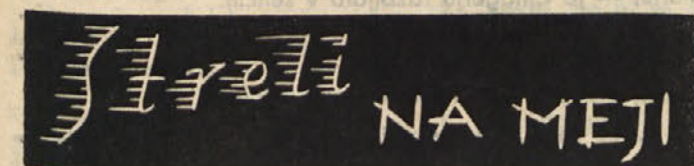
In podobno je z drugimi barvami. Rdeča barva, izbrana najprej, pomeni življenjsko energijo, navdušenje, željo po boju. Zelena barva se bori za priznanje, medtem ko odkriva rumena barva odkritosrčnost v značaju in pričakovanju sreče. Črna je popolna odpoved, si-va pa poskus obvarovati samega sebe pred vsakršnimi poživili.

Teste je po 20-letnem raziskovanju pripravil švicarski psihiater Max Luscher, ki dela sedaj v Nemčiji. V Veliki Britaniji so jih pred kratkim pričeli uporabljati v industriji in zgodilo se je, da so ob neki priložnosti sprejeli kandidata na neko odgovorno mesto, ne da bi ga vodstvo poprej sploh videlo, le na podlagi pismenega testa z barvami. Oseba je bila, kot so spoznali po odgovorih, rojena za tisto mesto, kar se je pozneje, ko je nastopila službo, tudi v resnici izkazalo.

»Barva,« pravi angleški psiholog John de Monte, ki je te teste uvedel v Veliki Britaniji, »je izraz svetlobe: z njo živite, vibrirate.« Po njegovem mnenju ni prav nič presenetljivo, da barve povedo tako mnogo o človeku. Psihologi so odkrili, da lahko barva znatno vpliva na razpoloženje, dvigne ali zniža krvni pritisk in vpliva tudi na žilni utrip.

Janez Švajncar:

15

Maček si je obrisal čelo, žvečil ogorek cigarete in povabil može: »Zdaj, ko je občina rešila tako levo vprašanje, pridite k meni, bomo kaj popili.«

20

Cmager je predsedel v zaporu šest tednov, ne da bi mu prebrali sodbo. Stražar mu je na vprašanje v odgovor zmigoval z rameni. V tej negotovosti ni več mogel vzdržati. Neko noč se mu je sanjalo, da je prišel domov in da so ga žena in otroci bili prav veseli. »Oča, mislili smo, da vas več ne bo k nam,« ga je pozdravili. Prebujen ni mogel pozabiti teh sanj.

Vsako dopoldne in popoldne je žagal drva za finančarje in občino. Tako se je vsaj malo ogrel in pozabil na prezebanje ponoči. Vedno ga je spremljal finančar in budno pazil nanj. (Zaradi previdnosti, da ne bi še kdo pobegnil.)

Cmager se je čudil komisarjevemu spraševanju o stvareh, za katere se ni nikdar zanimal. »Cmager, kako gleda vaš režim na spodnje štajerce,« ga je vprašal nekoč.

»Z doma razen na svetovno vojno nisem šel v svet. Povedal sem vam že, da sem na vojni pustil eno oko. Doma me je čakala žena, prišli so otroci, kaj sem pa hotel, kot pa ostati na viničarji,« je ponovil kakor vedno.

Švedi se pripravljajo na leto 2000

Švedsko glavno mesto, ki je v minulih desetih letih s to ali ono izvirno zamislilo vsaj posredno vplivalo na urbanizem v mnogih velemestih na evropski celini, snuje načrte za leto 2.000. Izhodišči sta prirastek prebivalstva in gostejši promet. Na prelomu stoletja je imel Stockholm 350.000 prebivalcev, zdaj jih šteje 1,2 milijona, za leto 2.000 mu jih obeta na statistiko oprta napoved vsaj 200.000 več. Medtem ko ima zdaj povprečno 13 prebivalcev švedske prestolnice dva avtomobila, bosta prišla bržkone že leta 1975 po dva na pet ljudi.

Na teh in takih podatkih si pripravljajo Stockholm osnutke za takšno podobo, da bo moderen tudi še leta 2000 in da bo prijetno živeti v njem. Za razliko od mnogih drugih mislijo stockholmski urbanisti predvsem na to, da bi zagotovili vsem prebivalcem čim krajšo pot in najhitrejšo zvezo med domom, krajem zaposlitve in vsem drugim v milijon-skem mestu. To pa pomeni, da je treba kar najbolj pretehtati »prometne osi«, kakor pravijo mestnim magistralam, in čim bliže le-leh graditi nove stanovanjske četrti.

Seveda: city naj bi ohranil sedanjo živahnost, tudi v prihodnje naj bi bil žarišče kulture in umetniške ustvarjalnosti v glavnem mestu, se pravi, da se ne bi spremenil v sicer osrednjo, vendar zgolj poslovno mestno četrt, obdano s širokim zelenim pasom in ločeno od satelitskih mest.

Načrti niso samo na papirju, marveč pripravljajo otipljivo podobo na mestnem zemljevidu. Že pred desetletji je začela stockholmska uprava odkupovati okoliška zemljišča, na katerih sta zrastle satelitski mesti Farsta in Vällingby kot vzorca za nadaljnje zakrožene mestne četrti, ki bodo tako razporejene, da bo od nebolnikov v njihovih središčih samo petsto in od družinskih hišic le dvesto metrov do najbližje postaje bodisi krožne ekspresne, bodisi podzemeljske železnice.

V gradnji je podzemeljsko železniško omrežje, ki bo povezovalo satelitska mesta s cityjem in k njim pripadajoča nakupovalna središča med seboj. Omrežje naj bi bilo takšno, da bo lahko prispel tudi leta 2000 vsak izmed 1.400.000 prebivalcev najkasneje v 45 minutah od doma v službo, in sicer ne glede na bivališče oziroma kraj zaposlitve na območju milijonskega velemesta. Vsaj za zdaj načelno odklanjajo misel, da bi stockholmski city zaprl za avtomobilski promet, ker so prepričani, da bo imela udobna, hitra in zanesljiva podzemeljska železnica mnogo prednosti pred nevarno, zaradi posilkov na zaprtih križiščih — čas bo še bolj

Nekateri rezultati so jasni in prepričljivi. Če ste si na primer črno barvo izbrali nazadnje, pomeni to, da nikakor ne boste popustili in se sprijaznili s sedanjim načinom življenja, da se ne mislite vdati pred trenutnimi težavami.

Pogosto je ženam v času nosečnosti všeč vijoličasta barva: to zlitje rdeče in modre barve, ki izraža dve osnovni potezi človekovega značaja — aktivnost in mir, zbuja, zliti v vijoličasto barvo, občutek nečesa skrivnostnega, čudežnega

dragocen, kot je zdaj — silno zamudno voz-njo z lastnim avtomobilom.

Vsekakor pa v stockholmskem cityju že zdaj gradijo večnadstropne prometne otoke na koncih vpadnic, ki bodo imele do šest vozišč in nobenega križišča. Prometni otoki bodo hkrati parkirni prostori, obdani z zelenimi nasadi, pod njimi pa bodo speljane ceste za mestni tovorni promet in zveze s postajami podzemeljske železnice.

Po vsem videzu pravočasno je začel Stockholm kovalti načrte za prihodnost, ko bo še večji, vendar pa bo city slej ko prej ostal jedro, ki ga bodo v obliki zvezde oklepala satelitska naselja.

Ofenziva smehljaja in prijaznosti

Francozi splošno veljajo za izredno prijazne ljudi in francoski »šarm« je prav tako znan po vsem svetu kot na primer izvrstna francoska vina. Le tako je mogoče tudi razumeti »ofenzivo smehljaja in prijaznosti«, ki so jo Francozi začeli že lani uvajati v svoj turizem.

ZANIMIVOSTI

● Popravek že 50 let veljavne Einsteinove relativnostne teorije sta napravila dva znanstvenika iz Londona. Med drugim pravi nova teorija, da materija v vesolju ni nastala v določenem trenutku v preteklosti, ampak da venomer nastaja. Oba znanstvenika poskušata povezati formulo težnosti z elektromagnetizmom in atomsko energijo, za kar je Einstein porabil 30 let svojega življenja.

● Tudi za gospodinje novost: v prihodnje bo — najprej v Nemčiji — vsak zlivnik opremljen z električnim drobilcem, ki bo s svojimi 0,33 KS sproti razrezal in zdrobil vse kuhinjske odpadke, voda pa bo drobil odplaknila v cev. Tako v kuhinjah ne bo več sopnega vonja po odpadkih in pomijah.

● 27-letni londonski inženir za elektroniko Colin Mason je iznael gramofonsko ploščo, ki ne poseduje samo glasbe, ampak tudi gibljivo sliko. Posebel za to konstruirani gramofon je mogoče priključiti na televizijski sprejemnik, kjer se pokaže slika pevača, ki ga je slišati s plošče. Patentne pravice je kupila neka velika ameriška družba za gramofonske plošče, ki bo trg obogatila z novostjo, na kateri je Colin Mason delal celih sedem let.

● Če v oblak s pomočjo letala vpralimo srebrov jodid, potem se hitro naredijo dežne kaplje. Torej lahko na ta način napravimo umeten dež, kjerkoli želimo. Ameriška meteorologa sta napravila tak poskus v nekem ogromnem tropičnem oblaku nad Karibskim morjem. Iz več letal so istočasno »zaprtili« večje količino srebrovega jodida. Tedaj pa se je nenadoma sprostila tako množica energije, da je prišlo do eksplozije, ki je imela dvojno moč eksplozije atomske bombe nad Hirošimo. Strakovnjaki pravijo, da bodo lahko s takimi eksplozijami oblakov preprečili tajfune in hurikane, ki nastajajo v tropskih oblakih.

KRULJENJE NI KRULJENJE, MARVEČ GOVORICA

Neki avstralski naravoslovec je slonel dve leti na ograjah staj za prašiče ter prisluškoval njihovemu kruljenju in cviljenju, in študiral njihovo socialno lestvico, da bi s temi izsledki vplival na hitrejšo rast mladičev. To mu sicer ni uspelo, ker je bil čas med rojstvom in nasilno pretvorbo prašiča v klobase prekratek, vendar se je v tem času naučil njihove govorice.

Trdi, da obsega prašičja govorica besedni zaklad desetih različnih vrst cviljenja in kruljenja, ki v glavnem pomenijo razpoloženje in čustva. Najbolj prodorno cviljenje pomeni bolečino, nekoliko nižje lakoto, kratko pasjemu podobno bevskanje pa pomeni popuščanje.

Kruljenje ima več podrobnosti in lahko pomeni naslednje: »Tu sem«, »Slabe volje sem«, »Pustite me samega« itd. Svinja z mladiči ima še glas za »Pridite jest«, »Končajte z jedjo«, »Premaknila se bom, pazite, da vas ne pohodim«.

Ta »ofenziva« je nedvomno nekaj posebnega. Tujega turista ob prihodu v Francijo namreč carinik ne pozdravi s svojim poklicno sumničavim pogledom, marveč — v ta namen so dobili stroga navodila — s širokim, pristranim smehljajem ter mu poleg tega izroči še majhno darilo. Za moške imajo pripravljene posebne zavojčke, v katerih so za poskušnjo posebnosti francoske kuhinje, na primer močno dišči sir camembert iz Normandije, po katerem se izvrstno prileže četrtnica pristnega bor-dojca, ki prav tako spada k »dobrodošlici« za tujega gosta. Žensko pa pozdravijo na meji z vrtnicami, svetovno znanim francoskim par-fumom ter s precej velikim svilenim robčkom, tradicionalnim proizvodom svilarske industrije v Lyonu; vsako stotisočo tujko, ki pristane kot potnica na enem izmed velikih francoskih letališč, pa čaka še posebna »nagrada« v obliki obleke iz rok pariških modnih ustvarjalcev.

»Ofenziva smehljaja in prijaznosti« je zalela celo deželo ter se spremenila v pravo tek-movanje, kdo bo do tujcev bolj prijazen in nasmejan. O zmagovalcih tega »tek-movanja« pa spet odločajo tujci, kajti vsak tuji turist dobi na meji poseben zvezek z »boni za pri-jazen nasmeš«, ki naj jih deli po svoji presoji tistim Francozom, s katerimi bo imel opraviti kot turist. Tistim francoskim gostincem in drugim turističnim nameščencem, ki bodo zbrali največ teh bonov, pa obljublja turistična zveza letalske izlete, krožne plovbe z ladjami in brezplačne dopuste v raznih turističnih krajih.

Torej se prijazen nasmeš vsekakor izplača.

Drugič je Cmager hotel vedeti, kako so ga ujeli na meji.

»Kolikor vem, so te pripeljali nezvestnega na vozu z rano na glavi. Izgubil si precej krvi. Izmlili so ti rano in jo obvezali in nato so te prenesli v celico.«

»Le kako so me ujeli in kje je ostala živina, ki sem jo imel na skrbi?«

»Tega ne vem natanko, ker nisem bil navzoč. Zvedel sem, da so volji na varnem, kar pomeni, da so zaplenjeni. Ti si se v temi zalezel v našo zasedo in na poziv: Stoj! padel po fleh in si prebil čelo.« (Zamolčal je, da je Cmagerja avstrijski finančar udaril po glavi.)

Cmager je bil zadovoljen, da je srečno pretolkel zimo. Ozeblina na rokah in nogah bodo že zginile, se je tolažil. V mrazu se je večkrat prehladil, da je močno kašljal, stražnik je mislil, da ga bo vzelo, toda njegova žilavost je premagala vse nevšečnosti. Najbolj je pogrešal tobak. Kolikokrat si je doma namesto zajtrka zvil cigareto, tu pa je žvečil trske, samo da je imel nekaj v ustih.

V njegovi glavi je dozoreval načrt in pomlad mu je razburkala kri, da mu med vlažnimi stenami ni bilo več obstanka. Bolj kot kdajkoli se mu je zahotelo prostosti. Samo venkaj mora, iz tega neprijetnega prostora. Drevje pred viničarjo je že razvilo popke. Breskve pod kočo v vinogradu so se razcvetele in širijo prijeten vonj. — Otroci vdihavajo sveži zrak in se bosi podijo po trati. Sprašujejo mater, kdaj se bo vrnil njihov oče. Ona jim odgovarja, naj še malo počakajo, pa bo prišel atek domov. Posadil bo katico na kolena. Lizika bo stala pri njegovih nogah in Pavel ga bo spraševal, kje je hodil tako dolgo. Ker ga ni bilo, niso mogli zaklati svinje, da bi se najedli godlje in mesa. — Cmagerju teh in podobnih misli ni zmanjkalo. Najbolj hudo mu je bilo ponoči, ko so pod oknom enako merno odmevali stražnikovi koraki. Dasi se je vsak dan

Tolščobnost mleka in njegovo čistočo imamo sami v rokah

Cena mleka in naš zaslužek sta odvisna od tolščobnosti mleka — se pravi od odstotka masti v njem — in od njegove čistoče. Mlekarnе odkupujejo mleko po odstotku masti v njem, od cene pa odtegnejo določeni znesek, če je bilo mleko nečisto ali vsled tega pokvarjeno. Tako imamo v največji meri sami v rokah, kakšna bo dejanska cena, po kateri bomo dobili mleko plačano. Naša stvar ni le čistost mleka, marveč tudi odstotek masti v njem.

Nekateri rejci se vedno spet pritožujejo, da dobijo mleko preslabo plačano, ker trdijo, da imajo njihove krave dobro mleko. Dostikrat se tudi začudeno sprašujejo, zakaj so dobili mleko plačano le s 3,2 odstotka masti, ko pa so ga mesec poprej dobili plačana s 3,8 odstotka. Kako je to mogoče in kje so vzroki?

Na odstotek masti v mleku vpliva več činitelj. Po telitvi, ko krava dobro molze in ima več mleka, je odstotek masti nekoliko nižji kot pozneje, ko je krava breja in se bliža presušitvi. Tik pred presušitvijo daje krava mleko, ki vsebuje tudi 6 do 7 odstotkov masti. Sploh lahko rečemo, da je mleko tem manj masno, čim več ga krava daje. To bomo ugotovili tudi pri primerjavi masnosti mleka v dobi zelenega krmiljenja in paše z dobo, ko krmimo suho.

Če molzemo krave dvakrat na dan, in sicer dokaj točno v razdobju 12 ur — recimo ob 6. in ob 18. uri — bo jutranje mleko vsebovalo enak odstotek masti kot večerno. Čim bolj krajšamo čas med jutranjo in večerno molžo, tem bolj bo večerno mleko masnejše od jutranjega. Posebno očitna je ta razlika pri trikratni molži, ko je opoldansko in večerno mleko znatno masnejše od jutranjega. Zato dela v svojo škodo tisti rejec, ki oddaja le jutranje mleko, večernega in opoldanskega pa porabi za domače potrebe.

Na odstotek masti vpliva tudi molža sama. V začetku molže ima mleko le 1,5 do 2,5, v sredini 2,5 do 3,6, proti koncu pa že 4 in tu-

di 7 odstotkov masti. Če kravam ob koncu molže vimena ne masiramo, ostane v njem še 2 do 4 decilitre mleka, v katerem je lahko 10 do 14 odstotkov masti. S površno molžo torej ne moremo doseči visokega odstotka masti v mleku.

Na odstotek masti pa vpliva seveda tudi način jemanja vzorcev mleka. Pri večernem mleku se mast do jutra bolj ali manj dvigne na površje mleka. Če večernega mleka dobro ne premešamo, lahko iz iste posode dobimo tri različne vzorce mleka in tudi tri različne odstotke masti v njem. Na dnu bo imelo mleko najnižji, na površini pa najvišji odstotek masti. Zato večerno mleko, ki ga zjutraj dobavljamo do zbiralnice, temeljito premešajmo, kajli oseba, ki bo vzorec za določitev masti vzela, ga nikoli ne bo vzela s površja, marveč vedno le z dna posode.

Kar pa se tiče vprašanja čistosti mleka, nikoli ne pozabimo, da so v vsakem mleku mlečno-kisle bakterije, ki mleko nakisajo in celo skisajo, če se preveč množijo. Zelo hitro se te bakterije množijo pri temperaturi 30 do 35 stopinj Celzija, kakršno ima mleko takoj po molži. Čim delj mleko obdrži to temperaturo, tem več mlečno-kislih bakterij bo vsebovalo in tem bolj bo podvrženo okvari. Zato je bistvene važnosti za obdržanje čistoče mleka, da ga takoj po molži ohladimo. Čim nižje, tem bolje. To je zlasti potrebno pri večernem mleku, ki ga drugače lahko skvari tudi jutranje mleko.

Iz tega pa tudi sledi, da je čistoča mleka in njegova nakisanost odvisna tudi od zbi-

ralnice in njene lege. Tudi na zbirališču mleka mora vladati ustrezna temperatura in obstajati možnost, da se v poletnem času mleko obvaruje pred ogrevanjem. Zato so ponekod zbiralnice mleka opremlili z betonskimi koriti, skozi katere teče mrzla voda. Taka oprema zbiralnic je v obojestransko korist in bi morale imeti na njej mlekarnе isti interes kot kmetje, ki mleko dobavljajo.

Nič manj kot tovrstna čistoča mleka je važna tudi njegova snažnost. Mleko, do katerega ima dostop prah in ki postane onesnaženo že pri molži, nima vrednosti mleka, ki je čisto. Nekaterе mlekarnе so že prešle na to, da mleka ne plačujejo le po odstotku masti, marveč po njegovi bakteriološki čistoči. Cene mleka se pri takem plačevanju lahko razlikujejo tudi za 10 in več odstotkov.

KMEČKA GOSPODINJA JE PREOBREMENJENA

Od kmečkih gospodarjev nič ne zahteva bolj poenostavitve kmetovanja, kakor pa preobremenjenost kmečke gospodinjne. V avstrijskem povprečju dela 67 % kmetič celo leto na polju, 44 % jih dela celo leto v hlevu in 72 % jih oskrbuje svinje. Vse to pa ob celotni skrbi za gospodinjstvo in vzgojo otrok.

Še bolj kriči po poenostavitvi kmetovanja in s tem po olajšanju dela obremenjenost kmečkih gospodinj. Le 15 % gospodinj je z delom normalno obremenjenih, 40 % pa jih je preko mere z delom obremenjenih, 20 % opravlja moška dela in 25 % ji je zaradi pretežkega dela in zaradi prekomerne obremenitve zdravstveno ogroženih.

Tolščobnost mleka tudi lahko priredimo

Med mnogimi drugimi lastnostmi govedo podeduje tudi tolščobnost ali masnost mleka. Sicer za zdaj še ni mogoče reči, kakšen je v tem pogledu dedni delež, gotovo pa je, da obstaja, ker drugače ne bi bilo mogoče, da bi potomke nekaterih bikov dajale masnejše mleko, kakor ga dajejo potomke drugih bikov, čeprav imajo skupno mater. Takšne razlike lahko znašajo tudi odstotek in več. Prav tako tudi vemo za razlike v masnosti mleka, čeprav dobivajo vse krave enako krmno in so deležne iste nege.

Te ugotovitve so v bistvu osnova selekcijskega dela med govejo živino, ki je dandanes tem pomembnejša, ker se rentabilnost proizvodnje mleka ravna enako po količini mleka, ki ga od krave namolžemo, kakor pa po odstotku masti, ki ga vsebuje. Seveda selekcijsko delo nobenega kmetovalca ne more privedi do cilja v nekaj letih, uspeh tega dela je povezan z vztrajnim kontroliranjem in zapisovanjem podedovanja teh lastnosti in se pokaže večkrat šele po desetletjih.

Včasih je bilo to selekcijsko delo vse težavnejše, kot je sedaj. Včasih je v resnici primanjkovalo odbranih plemenskih bikov, katerih dedne lastnosti bi bile preverjene. Pa tudi, kjer so takega bika na srečo imeli, je bil njegov vpliv na zboljšanje reje dokaj počasen. Z umetnim osemenjevanjem se je pot zboljšanja reje skrajšala, ker tako osemenjevanje omogoča, da od dobrega bika letno potomstvo pomnožimo. Seveda pa nas tudi umetno osemenjevanje ne reši lastne kontrole in zapisovanja, še manj pa skrbne prehrane in nege zaroda dobrih bikov in dobrih krav, kar vse so pogoji, da v lastni reji lahko zboljšamo molznost krav in tolščobnost mleka.

Kako pomembno je tako prizadevanje, bomo videli na naslednjem primeru? V večjem govedorejskem območju so ugotovili, da dajejo krave mleko, ki ima v povprečju 3,66 % masti. Ko so to območje razdelili, so ugotovili, da so krave v hribovitem področju dosegle povprečno tolščobnost 3,86 %, v nižinskih predelih s slabšo krmno pa le 3,45 %.

V taisto območje je prišel bik, iz katerega podatkov je bilo razvidno, da ima po ženskih

prednikov osnovo za 4,2 % masti v mleku. V začetku so čisto računsko mislili, da bodo z njim masnost mleka krav povečali na 3,93 %, kar ustreza računski 3,66 + 4,2 : 2. Praksa je vendar pokazala drugače. Ko so kontrolirali prvih 200 potomk tega bika, so ugotovili, da se je v njihovem povprečju masnost mleka povečala na 3,85 %, da so torej dajale za 0,19 % masnejše mleko kot njihove matere.

Ker pa vplivata krava in bik v enakem razmerju na količino masti v mleku svojih potomk, je vpliv bika seveda samo polovičen. Tako se je izkazalo, da je njegova genetska vrednost le 4,04 %, njegov vpliv na zvišanje masti v mleku svojih potomk pa 0,38 %. Ta vpliv je sicer na prvi pogled malenkosten, če pa upoštevamo, da je v največji meri merodajen za vse nadaljnje potomke, potem šele vidimo njegov ogromni pomen. Tega si bomo v denarju lažje predložili, če bomo upoštevali, da se je samo pri eni potomki in pri 3500 litrih mleka, ki ga je dala na leto, količina masti povečala za 7,55 kg in da je bilo mleko za več kot 200 šilingov več vredno, kot bi bilo pri tolščobnosti prednic teh krav.

Pičla ponudba klavnih prašičev

Kakor ugotavlja inštitut za gospodarska raziskovanja, bo v drugi polovici leta 1966 in v prvi polovici leta 1967 ponudba domačih prašičev v Avstriji znatno manjša, kot je bila v zadnjih letih. Ker kaže tudi po drugih evropskih deželah razvoj podobne tendence, bodo nastale tudi pri uvozu težave, ki se bodo predvsem kazale v draginji klavnih prašičev.

Letos cene klavnih prašičev stalno naraščajo. V primerjavi z lanskim letom je bilo prašičje meso letos v prvem četrtletju na Dunaju za 7 odstotkov dražje, v aprilu je bilo za 13 odstotkov dražje, maja pa že za 18 odstotkov.

Pričakovano, da se bo na jesen proizvodnja klavnih prašičev povečala, so brez osnove. Pri štetju prašičev 3. marca še ni bilo opaziti nobenih takih tendenc. Prej je pričakovati, da bo med junijem in februarjem prihodnjega leta ponudba prašičev manjša, kot je bila v istem razdobju minulega leta, in da ne bo večja od 1,51 milijona prašičev. Lani je v tem času vključno zalog znašala še blizu 2 milijona komadov.

Pitanje telet s hladnim mlekom

V Angliji poskušajo hraniti mlada teleta od drugega tedna naprej na poseben način. V prvem tednu jim dajejo običajni topel obrok mleka, takoj drugi teden pa pričnejo mleko postopoma ohlajevati in ga zamenjavati z nekakšnim mlečnim nadomestkom. Ta nadomestek napravijo kar v posodah za mleko, ki jih postavijo v nekaj pločevinast sod, ki je na notranji strani obložen s senom ali podobno izolacijsko snovjo, da varuje mleko pred toploto. V posodo z mlečnim nadomestkom so napeljene cevi, ki imajo na zunanji strani seske. Strokovnjaki so ugotovili, da je tak način hranjenja telet praktičen in da so teleta ob njem prirastala skoraj za kilogram dnevno.

V drugem poskusu so pitali teleta križance med herfordom in frizijko in so tudi pri njih že v drugem tednu začeli ohlajevati mleko. Po osmih tednih so jih začeli navajati na mlečni nadomestek, ki je cenejši od mleka. Ko so jih po 15 tednih odstavili, so ugotovili, da so prirasla povprečno za 8 kg več kakor pa kontrolna skupina, ki je bila hranjena s toplim mlekom.

O uspešnosti takega krmiljenja telet govori tudi še tretji poskus, kjer so s hladnim mlekom pričeli piti teleta novembra, medtem ko so jih v drugem poskusu pričeli piti julija. Po devh tednih takega hranjenja z ohlajenim mlečnim nadomestkom je bilo v veliki čredi živine težko najti zdravejših živali, kot so bila ta teleta. Bistveni uspeh teh poskusov pa je v tem, da je tako pitanje telet sila enostavno in poceni, zlasti še pozimi, ko vode za mlečni nadomestek še ni treba posebej ohlajati.

zelo utrudil od dela, od žaganja drv — včasih od bolečin ni mogel stegniti roke — na trdih deskah ni mogel zaspali. Mislil je na dom in koval načrte, kako bi pobegnil iz zapora.

Marljiv je bil in je ubogal stražnika. Popravil je stopnice, ki so vodile na zunanji strani hiše v gornje prostore, ribal tla po hodnikih in v pisarnah, čistil okna, stranišča, ometal pajčevino po kotih, donášal v kuhinjo vodo, sekal zelje, žagal bukova polena in jih prinašal v košari ali na rokah v kuhinjo. Najrajši je ostajal v drvarnici, kjer so ga puščali v miru. Pozimi je sicer rezal mrzel veter skozi špranje med latami, toda založil je bukova polena visoka, da mu ni pihalo na glavo. Rad je poslušal žago, ko se je zarezala v les. Zdelo se mu je, kakor da bi peli fantje v hribovih nad domačo vasjo o ljubezni in hrepenenju. Enakomerno je vlekel sem in tja in gledal na žagovino, ki so jo iztrgavali zobje, da se je kot majhen oblaček prahu usipavala na tla. Šele stražnikov glas: „Za danes bodi dovolj,“ mu je pretrgal stotero misli in ga vrnil v resničnost.

Blazna je bila misel o pobegu za skrbno zaklenjenimi vrati in vendar tako lepa. Upanje, da bo dosegel prostost, ga je hrabilo v največji duševni razdvojenosti. Stražnik je spremljal vsak njegov korak in če bi tudi imel odpiral, si z njim ne bi mogel pomagati, ker so ga preiskovali od glave do pete.

Toplo jutro je bilo, ko mu je stražnik rekel: „Danes boš moral pošteno pljuniti v roke.“

„Rad delam,“ je mirno odgovoril.

„Boš vedno ubogal?“

„Če me že imate tu, vas pač moram poslušati.“

„Dobro,“ je dejal mož v uniformi in menil: „V zaporu si se primerno vedel in zato preizkušnjo v redu prestal. Odslej ti ne bom uklepal rok. Svarim te, ne zlorabljal moje dobrote!“

„Ne bom,“ je prikimal. Premagoval se je, da ni izdal svojih misli in drhteče vprašal: „Gospod, prej ste rekli, da bom moral danes pljuniti v roke. Radoveden sem, kaj bom delal.“

„Oral boš na njivi. Znaš orati?“

„Če bi bile vse moje tiste njive, ki sem jih zoral, potem bi bil bogat.“

„Prav,“ je pokimal mož v uniformi.

„S čim bom oral? Konji so sicer urnejši, toda tudi z voli človek v enem dnevu preobrne dosti zemlje.“

„Vole boš dobil, vole.“

Stražnik je stal na koncu njive, spustil puško ob sebi in občudoval jetnika, ki je zarezal prvo brazdo. Peščena zemlja je brusila zarjaveli lemez in se drobila pod nogami. Cmager si je zavihal rokave in z globoko sapo vdihaval vonj sveže zemlje.

Vole je priganjal bosonogi pastir, ki se je plašno oziral na Cmagerjev s kocinami porasli obraz.

Zoral je že nekaj brazd, s pastirjem pa še nista spregovorila. Morda ne bi bilo prav in bi prehitro izdal svoje misli; fantu v dušo tudi ni mogel videti. Previden moram biti, si je rekel.

Potem si je pastir počvižgaval, priganjal vole, zadelval z nogami v razmetani gnoj na njivi in pogledoval radovedno — čudnega možaka s kosmatim obrazom. Cmager se ni izdal, čeprav je ujel vsak fantov pogled.

Opoldne so Cmagerju prinesli krompirjevo juho in kos črnega kruha. Slastno je pospravil kosilo.

„Navajen si delati,“ ga je pohvalil stražnik.

Cmager se je namesto odgovora skušal nasmešiti, a bil je slabo razporejen in v njem se je vse trgalo od jeze, da bi zakričal, ker ga nočejo pustiti domov.

„Njivo bomo posadili s krompirjem,“ je menil mož v uniformi.

— Da bi vam običal v želodcih, vam in vašemu Hiltrju, — je Cmagerju razbijalo v sencih.

Popoldne je vprašal pastirja: „Ti služiš pri kmetu?“

Fant je uprl vanj svoje sive oči in prikimal: „Mhm,“ potlej pa rekel: „Vi niste doma tu pri nas!“

„Jaz sem iz Jugoslavije,“ je odgovoril in se začudil, ker je fant odgovoril v slovenskem jeziku.

„Sem že slišal o vas. Gospodar je rekel, da ste tiho-tapili živino.“

Cmager se je previdno ozrl na stražnika, ki si je brezskrbno grel obraz v soncu.

„Si ti tudi Slovenec?“

„Moja mati je bila doma v Sloveniji. V tem kraju je služila pri nekem kmetu-vdovcu. Ker je bila zelo delavna in je lepo skrbela za hišo, jo je tisti kmet vzel za ženo. Ko sem se rodil, so se v hiši začeli prepiri. Dva brata in sestra iz očetovega prvega zakona so me gledali po strani in mi povsod nagajali. Mati je vse to potrpežljivo prenašala in me naučila slovenskega in nemškega jezika. Dvanajst let sem bil star, ko je umrla za pljučnico. Oče me je tudi po njeni smrti imel rad in se je vedno potegoval zame. Čez štiri leta je tudi on umrl. V meslu sta ga na ulici stisnila avtomobila in mu zdrobila prsni koš. Potem je bilo vedno slabše.“

„Mlad si še in te je že tako vroče življenje. Zdaj nisi več doma?“

Fant je odkimal z glavo. „Po očetovi smrti so me po poli bratje in sestra pretepali. Pobegnil sem z doma in se udinjal za hlapca pri tem kmetu, kjer sem zdaj že drugo leto.“

za oddih in razvedrilo

JOSEF WEINHEBER:

Pisalni stroj

»Brezpogojno moram imeti pisalni stroj!«

»Čemu pa ti bo pisalni stroj?« me je vprašala žena z omalovaževalnim prizvokom.

»Moram ga imeti, ker ga ima dandanes vsak pisatelj. Vsak pravi pisatelj namreč. Brez pisalnega stroja si zelen diletant. To je poslovna oprema za pesnika kot je pult s tehtnico za kramarja, razumeš?«

»Ne čisto,« je rekla moja žena. »Tisti dve, tri pesmi, ki jih napišeš na mesec, ti res lahko prepiše Theobald kot doslej. Zares ne uvidim... in razen tega vzameš ubogemu fantu košček postranskega zaslužka.«

»Zelo mi je žal,« sem rekel, oborožen z ledenim mirom. »Ampak tukaj gre za mojo čast. Kaj misliš, da je tako prijetno, če te vsak, ki da pride v hišo, vpraša: 'Kaj, vi nimate pisalnega stroja — kot pisatelj?' Kakor ravno zadnjič tisti priskutni Landauer: 'Vi tega ne potrebujete,' je umazano pripomnil, 'vi ste vendar outsider.' Ne razumeš, kaj se to pravi, če ti kaj takega reče kakšen literat? To pomeni, da si bedak, sirota, devetnajsto stoletje — in še kaj hujšega. Ne, končno mora stroj sem!«

Zadeva je torej postala resna. Najprej sem stopil v stik z dobrohotnimi svetovalci in sem šel, ko sem imel od množice sistemov in njihovih posebnih fines že tako glavo kot čeber, končno v mesto v eno izmed največjih trgovin za pisalne stroje.

»Veste,« sem poteš se od važnosti rekel dami, ki mi je stregla, »jaz sem namreč pisatelj. Pišem...« in tu lahko zasledimo, kako je prvkrat zagospodaril magični učinek, ki je deloval že vnaprej, ko stroja sploh še nisem imel; kajti to, kar sem zdaj rekel, je bila za pest debela laž, »...takole, pišem povesti in članke za časopise in romane in novele, veste.«

Dama me je pogledala s preiskujočim zanimanjem. »Potem bi vam pa priporočala velik, težak stroj. Gospod ima nekoliko temnega roko.«

Skril sem svoje grobe šape za hrbet. »Torej, predvsem potrebujem ostrí s,« sem rekel v zadregi, »znake za preglase na velikih črkah, vsa ločila —«

Dama mi je pokazala deset ali dvajset strojev, vse grobe in čokate kot buldoga, in končno sem se pogodil, potem ko sem odklonil poskusno pisanje — znal sem samo počasi in zatikajoč pisati z enim prstom.

»In kako je cenjeno ime, če smem prositi?«

Povedal sem svoje ime in napeto gledal dami v obraz. Ga bo poznala? Saj je ime pesnika!

»Leinweber?« je vprašala dama razočarana. Z obraza sem ji bral, kako je v duhu preletela svoje literarno znanje. »Leinweber?«

»Počakajte,« sem rekel in zardel prav do lasnih korenin. »Napisal vam bom ime.«

Dama je pogledala na listek, brala: »Ah, ja,« je rekla obupano in se prisiljeno nasmehnila.

Pisalni stroj, na katerem je bilo treba še zamenjati nekaj tipk, je dopel nekaj dni pozneje. Pripravil sem že mizico zanj in določil mesto pri oknu.

Ko sem prišel iz urada domov, je stal stroj tu. Grob in čokat kot buldog, tastatura bleščeča kot čekani roparske zveri.

Počasi sem se priplazil bliže, krožil sem okrog njega, ki je grozeče molčal, in končno sem vzgled — pk — hiter udarec na eno izmed tipk. Bil je prav tisti način, da se po domače prikupi, kot je v navadi v predmestnih krogih ali na podeželju: s presenetljivim, napol snubečim, napol nagajivim udarcem... kajne?

Čez nekaj časa — moral sem se po svojem prvem poskusu zblíževanja šele zbrati — sem se lotil raziskovati organizem. Ko bi takrat vedel!

Vložil sem torej polo papirja, preizkusil voz, prestavo, poskusil rdeči in črni trak, zaustavljač, povratno tipko, vse čedne in praktične naprave, ki jih premore tak stroj. Čez pol ure — žena je morala sama piti kavo — mi je bilo vse jasno.

»Zdaj bom napisal pesem,« sem slovesno izjavil. Z enim prstom, s strašnim naporom sem končal delo.

Bile naj bi alkajske kitice, vzvišeni Hölderlinovi verzi »Parkam«. Toda to, kar se je prikazalo na papirju, je bilo nadvse nezdravo jecljanje. V tej obliki bi ga mirno lahko izdal kot mojstrovino kakšnega velikega ekspresionističnega lirika.

Seveda pa ni ostalo pri tem. Vsak začetek je težak, a tudi privlačen. Ure in ure sem presedel pri stroju in pisal. Godilo se mi je kot svoje čase dvanajstletnemu paglavcu, ki se uči voziti s kolesom: nisem mogel stran. Vse, kar sem v dvajsetih letih spenil, je prišlo sčasoma na vrsto. Poskušal sem z dvema, s tremi prsti: polagoma je šlo, dokler ni končno šklepetalo prav nič drugače kot stroj-piski, ki je ob dvoriščnem oknu spodaj v pritličju od osmih zjutraj do šestih zvečer pisala fakture in poslovna pisma.

Potem mi je pošlo blago za prepisovanje. Moloh je požrl vse. Tistih nekaj novih pesmi, ki sem jih napisal od časa do časa — kaj je bilo to za tako požrešno stvar, kot je moderen pisalni stroj?

Hotel sem preprosto pustiti, da bi požeruh stradal. Torej sem ga ignoriral; plazil sem se mimo njega. Toda preganjala me je slaba vest. Mislil sem, da bom kompleks lahko zatrl, pokril sem stroj s njegovim črnim povojnim pregrinjalom in se de-

na, ampak tako, kot koplješ krompir ali igraš na loteriji. Doma sem sedel z zamišljeno namrščenim čelom za mizo, tuhtal in pustil, da se je jed shladila in pivo segrelo. V uradu sem zanemarjal službene dolžnosti, saj sem moral tudi tam neprestano misliti na krmo, ki jo bo treba zmetati v žrelo pogoltnemu pisalnemu stroju. S pesmimi ni šlo več. Izdelovanje pesmi je dolgočasno, živce in srce uničuje postopek. Tako ne prideš daleč. Potrebna je širina, ne globina. Torej sem poskusil s prozo. Snovi mi vendar ni primanjkovalo. Vse, kar se je zgodilo v mojem življenju ali v življenju mojih sorodnikov in znancev od prve poti v šolo do vojaških in vojnih dogodivščin: pobalske zgodbe, ljubezenske zgodbe, vojne in inflacijske zgodbe, pasje, konjske, ptičje zgodbe; humoristične, kramljajoče in razmišljajoče; vse to sem pisal.

In stroj je to požiral. Razen tega sem zdaj, ko sem se končno zares navadil nekoliko pisati, postal častihlepen in sem hotel videti te stvari natisnjene. Nekatere redakcije so sprejemale, večina je vračala. Toda nisem izgubil poguma. Pesmi so mi zmerom in brez izjeme pošiljali nazaj. V teh prvih redkih spremembi je bil torej v primeri z nekoč že napredek. In potem: saj sem mo-

Zdaj pa je bilo vsekakor že nekaj redakcij, ki sem jih moral redno zaglagati. Tem so se pridružile nove. Oglasil se je neki založnik. Priložnost je bilo treba izrabiti. Pisal sem in pisal.

Prinašalo je denar. In denar zahteva še denarja. Torej sem pisal dalje. Začel sem dva široko zasnovana romana, v katerih sem — pač v stiski — uporabil mnogo reči iz svojih kratkih povesti, prav tako, kot sem iz razvijajočih se situacij romana sestavljal spet majhne, v sebi zakrožene zgodbe.

Marsikdaj sem imel občutek, da ne morem več naprej. Takrat sem se plazil z izžopano notranjostjo, ves votel, zgodaj zjutraj iz spalnice v velikem loku okrog stroja. Ampak kaj je to pomagalo? Ko je bila ura osem, sem vendarle sedel pri njem in tolkel po tipkah, da se mi je temnilo pred očmi. Kaj pišem, marsikdaj sam nisem vedel. Kar sem doživel, videl, sanjal; vsega je bilo že konec, vse izžeto in pretlačeno v prozo v neizprosno stroju. Na pomoč je morala gola kombinacija; v resnici sem začel sesati prste. Bila je res muka.

Prvi roman je šel v tisk — in bil je blagohotno sprejet. Precej sta sledila dva zvezka novel. Moje ime je postalo znano. Dobri prijatelji, ki so se pojavili v potencialnem sorazmjerju z mojim hitro rastočim uspehom — kako lepo samotno je bilo vendar prej — dobri prijatelji so me začeli svariti: več kot šest novel in deset feljtonov in dve radijski oddaji na mesec je preveč, količina gre na račun umetniške višnje glede na to, da bodo tista dva ali trije romani, ki so v načrtu za to leto, tedaj gotovo utrpeli nekaj plastičnosti in originalnosti — mojih poglavitnih odlik.

Ampak lahko je bilo zanje svariti. Niso imeli pisalnega stroja, niso bili pisatelji. Ničesar niso vedeli o bojih, ki sem jih vodil s to prekleto šklemfo.

Kajti nisem se vdal brez odpora. Kljuboval sem. Bežal. Šel sem za osem dni v gozdni predel, tja, kjer je bil najbolj gozdnat; skril sem se pri nekem oglatju. Toda mene, slavnega moža, je odkrila pošta. In redakcije so hotele prispevke, prispevke, prispevke...

Ne vem, če reči, ki jih pišem, upravičujejo to strastno povpraševanje. Sam nisem zmožen nobene pre-soje več. Ampak sovražim vse to, sovražim svojo to umazanijo, ki me je zaslužila, da ne poznam več mirnega trenutka ne podnevi in ponoči. Sovražim jo zaradi preobrazbe, ki me je spremenila v pisalni stroj, stroj, ki piše, medtem ko je zlobna, ujedljiva žival pod mojimi rokami pravi gospodar v hiši.

Marsikdaj imam sredi produktivnega besa, ki mi ne pusti več proste sekunde za razmišljanje, za zbranoost, za premislek, sentimentalno minuto. Spomnim se na čas, ko še nisem imel pisalnega stroja. Toda tudi ta bežni obisk v izgubljenem raju mi je zagrenjen. Slišim, kako škodoželjno šepeta deus ex machina: »Kaj ne moreš — že dolgo me tika — kaj se še zmerom ne moreš iznebiti teh zastarelih občutkov in nazorov? Te bedaste domišljavosti, ki ne zmore producirati ničesar sposobnega, ampak se neprestano sklicuje na to, da živi od božje milosti? Glej — in tokrat se oglasi prav satansko prav do domišljaj, da si pesnik. Ker si pisal pesmi? Dobro. Vendar pisati pesmi ni nobena umetnost. Niti ne slutiti, koliko ljudi piše pesmi. Takihi, ki jim tega res ne bi pripisoval. In dobre pesmi. Vsaj njim samim so všeč. Tako, kot so bile tebi všeč tvoje. S tem pa, kot veš, še ni rečeno, da bi jih sprejelo javno mnenje. Stvar pa, ki ni sprejeta, je ničvredna stvar. Stvar, ki je nične ne požel, ki z njo nihče ne ve kaj početi, je kot redkost, ki ne najde zbiratelja: nima kupne vrednosti. In stvar, ki nima kupne vrednosti — toliko si se pač že naučil od mene — taka stvar nima sploh nobene vrednosti. Tisto z nesmrtnostjo je utvara za ljudi, ki ostanejo brez uspeha. Tako, kot so nebesa z bogovi utvara, ki naj nam pomagajo, da laže razumemo in pretrpimo smrt. In povej čisto odkrito: ali bi iz tebe sploh kaj postalo, če se ne bi spajdalš z menoj? Mi lahko imenuješ sploh kakšnega človeka, ki je ustvarjalec, veličina, kot danes ti, samo zato, ker piše pesmi? Zato ljubi moj, pa tudi nihče ne vztraja pri tem poslu, kajti pesmi

Izreki

● Zgodaj naj se vadi, kdor hoče mojster biti. (Schiller)

● Ni dovolj, če imaš velike sposobnosti, poznati moraš tudi ekonomijo. (La Rochefoucauld)

● Pametno govoriti je pogosto težko, pametno molčati je še težje. (Bodensedi)

● Dve stvari sta škodljivi za vsakogar, ki se hoče povzpeli po stopnicah sreče: molčati, ko je čas govoriti, in govoriti, ko je čas molčati. (Bodensedi)

● Kdor molči, pomeni da pritrjuje. (Bonifacij)

● Molč naj vlada okoli tebe, če želiš poslušati petje tvoje duše. (Graf)

● Z besedo je človek vzvišen nad živaljo, z molkom nad samim seboj. (Masson)

● Molč ljudstva je lekcija za kralje. (Mirabeau)

● Skrivnosti najbolje čuva mrtev. (Calderon de la Barca)

● Priznati, da poznaš skrivnost, je že toliko, kot bi jo na pol izdal, včasih pa tudi popolnoma. (Genlis)

● Kdor pozna vašo skrivnost, je gospodar vaše svobode. (La Rochefoucauld)

● Kdor izda tujo skrivnost, ta je izdajalec; kdor izda svojo, sin moj, ta je bedak. (Voltaire)

● Samo v urah preizkušnje uspeva palma, ki krasí zmagovalca. (Salis-Seems)

Ustvarjalcu Brucknerju je nekdo dejal:

»Vi morate pač imeti vzvišene trenutke, ko vas razsvetli božanski navdih!«

Glasbenik pa je zamahnil z roko:

»Kje neki! Zadnjič sem šel na sprehod, sedel na kamen, pojedel kruh s sirom — pa sem ga imel.«

Dunajski kritik Hanslick je sedel v družbi glasbenikov in skladateljev. Pogovor je nanesel na skladatelja, ki glede avtorskih pravic svojih kolegov ni bil posebno natančen. Hanslick je zanj dejal:

»Tega pa dobro poznam! Kadar se loti dela, pravi njegova žena otrokom: Otroci, bodite mirni in lepo molite! Oče gre do krasli!«

Mlad skladatelj je pripravil za orkester skladbo velikega umetnika, a je umetnik dodal tudi precej svojega. Dirigent Hans Bülow se je ob tem primeru porogljivo nasmejal in rekel:

»Hja, hja, na kakšne misli pridejo ljudje, če nobenih nimajo.«

Znano je, da so v starem veku režile rimski Kapitol gosli, ki so začele ponoči gagati in tako zbudile posadko.

Smeh stoletij

Na pevski vaji so pevke neprestano klepetale. Dirigent Bülow jih je nekaj časa prenašal, nato pa dejal:

»Gospodične, opozoriti vas moram, da je Kapitol že rešen.«

Slavni dirigent je po dolgem času priredil dokaj zastarelo opero za oder. V tretjem dejanju je bil v delu nenavadno dolg in nezanimiv solo za flavte. Toda na prvi vaji je Bülow zaman čakal, da bi se oglašile.

»Kje pa so flavtisti!« je nestrpno vzkliknil.

Tedaj je dejal eden izmed njih:

Poglejte, prosim, kaj je zapisano v partituri!

Dirigent je res pogledal in odkril na robu zapisek svojega prednika:

»Tu je treba zbuditi flavtist!«

ljal nevednega. Toda deus ex machina je skočil, če sem le prišel v bližino, ogorčen iz tipk — kaj more boga ovirati takle košček povojčnega blaga — me poklidal na odgovornost in rekel: »Takile so torej videti pisatelji! In taki ljudje, kot vi, se pritožujejo, da nimajo uspeha. Resnobe vam manjka, dragi gospod, poguma, vztrajnosti. Če se pa hočete neplovito igrati, potem bi si morali kupiti cenen radio, ne pa pisalnega stroja. Sram vas bodi!«

Bilo me je sram. Žena mi je rekla: »Zdaj imaš pisalni stroj. Zdaj sem pa radovedna, kaj boš počel. V prepisovanju si se že dovolj vadil.«

Bilo me je še bolj sram, vendar sem odvrnil precej predrzno: »Vidiš — to ne pride kar precej, če sesaš prst. Pustiti mi moraš nekaj časa. Čutim, da imam nekaj v sebi.«

Že takrat sem videl: tukaj se človek ne more potuhiniti. Začel sem torej pisati. Ne iz notranjega nago-

ral pisati. V hiši je bil hudič, ki me je priganjal k temu. Od garanja sem izgubil težo, kar je bilo nezaslišano, saj sem se že dvanajst let neprestano redil. Ampak končno je bilo to razumljivo. Če človek prebije pol priključno motivacijo, presenetljivo poanto, zanimivo figuro; če ga po dnevi na vsakem koraku preganja pripovedniški »Nekoč je bilo« — čeprav tisti, ki ni čisto prostovoljen; šklepetanje grobega osnutka, prasketanje korektur, za redakcijo zreli čistopis: potem je pač razumljivo, da izgubiš nekaj teže.

Kmalu ni šlo več tako naprej. Že je preseglo moje moči. Moral sem izostajati iz službe, da sem se mogel čisto posvetiti pisanju. Postal sem simulant.

Nekaj mesecev so mi to spregledovali, ker sem končno le imel petindvajset let službe. Potem so me poslali v pokoj. Lepega, ne prenapornega in, kot veste, zagotovljenega kruha je bilo konec.

zaslovijo šele potem — kar pa še ne pomeni, da jih kdo bere — ko se je njegov pesnik izkazal kot dramatik ali romanopisec, kar pravzaprav tudi je. Tole je bila romantična muhavost od tebe. Naredi križ čeznjol!»

Čeprav sem v takih prišepetavnih čutil zasmeh, vendar proti dejstvu, da sem zaslužjen, nisem mogel ukreniti ničesar več. Imam obsežno publiko, ki zahteva od mene zmerom novih dokazov poblaznele ustvarjalne moči. Ne smem zboleti, ne smem se nasloniti nazaj in kakšno uro gledati za oblaki — kar naprej moram pisati. Premor, molč, četudi le za nekaj mesecev, bi me pahnil v prezir, pozabo, v to strašno usodo slavnih mož, izročil bi me zmagoslavnemu rjoventu mojih tekmecev — in tekmecev imam zelo, zelo veliko.

In kljub temu ne vidim izhoda. Uklet sem v robota. Ali pa morda mislite, da bi stroj lahko v kakšnem kotu sežgal in spet vzpostavil status quo? Ah, to se zgodi samo v teoriji. Moj značaj je za to preslaboten in moja duševna živahnost prevelika. To ne gre. Zaklet sem, da bom sedel pri tem strahotnem stroju in pisal prav do svojega nesrečnega konca. Zahrbna sodba sodobnikov — sodbi znanamev sem se pod silo razmer odrekel — mi hrumi v ušesih: Pisuni! — konjunkturist — komercialni umetnik! Slišim jo, medtem ko mi na čelu stoji mrzli pot preganjanja. Toda, kaj hočemo... Naprej moram, in zmerom hitreje naprej. Tam zadaj, daleč zadaj je bila idila, lepši sen umirjenega ustvarjanja s koncem svinčnika. Sedanjost nima mesta za to. Tu je tempo, tekmovanje brez cilja, odločitev brez izbire, rekord na tekočem traku, čezmernost namesto zmernosti. Boj proti temu sem opustil.

Zdaj živim v Hitzingu v vili, ki jo je zgradil eden najuglednejših arhitektov. Na razpolago mi je ogromen star park. Juristično in filozofsko diplomirana tajnica skrbi za mojo obsežno korespondenco in prepisuje na čisto moje dolgovernosti. Moja žena ima štiri služkinje, gre poleti na Severno morje in pozimi v Nico, in pred zadnjim oknom moje limuzine binglja kot maskota, ki prinaša srečo, na liro brenkajoča Sapfo iz svilenih krp. Življenje mi je izpolnilo vse...

Sredi dvajsetega stoletja

je na svetu še vedno 125.000 pravih sužnjev

Časi, ko je bilo suženjstvo še splošen pojav na svetu, so sicer že davno minili, vendar pa se tudi svet dvajsetega stoletja ne more ponašati s tem, da bi bilo suženjstvo povsem odpravljeno. Odbori nad 50 ženskih društev in združenj so namreč na podlagi triletnih raziskav pripravili obširno poročilo o današnjem stanju suženjstva in tlačanstva, ki nikakor ni v čast človeštvu sredi dvajsetega stoletja.

V odročnih predelih afriške dežele Sierra Leone, ki je članica britanskega Commonwealtha, še vedno trgujejo s sužnji. Moški — odvisno od mladosti in telesne moči, to je delovne sposobnosti — stanejo do 1500, najlepša dekleta pa do 1200 dolarjev. „Trgovci“ se odpravljajo s svojimi pomočniki v odročne vasi, kjer bodisi kupujejo, bodisi ugrabljajo ljudi, kar je seveda še cenejše.

Na sodni obravnavi proti trgovcem s sužnji je prišlo na dan, da prekupčevalci sužnje omamljajo, da si s tem olajšajo prevoz. Precej je tudi poročil o prodaji deklet v javne hiše vzdolž afriške obale. V Lagosu je napravilo samomor 18-letno dekle, ki so jo skupno z njeno starostno vrstnico prodali kot „poročno blago“ dvema moškima, starima nad 60 let.

Poglavje zase je „črna slonova kost“, kakor imenujejo trgovino s sužnji med Afriko in Arabijo. Začenja se v tistih afriških deželah, katerih muslimansko prebivalstvo roma v Meko. Premožni romarji najamejo v domači deželi moške in ženske za popotne služabnike, nato pa jih prodajo za sužnje. Iz Nigerije so znani primeri, da so taki romarji jemali s seboj otroke, ki so jih ob Rdečem morju prodali, da so imeli denar za vrnitev.

Na podlagi statističnih podatkov in temeljitih preiskav so ugotovili, da je danes — sredi dvajsetega stoletja — na svetu še vedno okoli 125.000 pravih sužnjev. Potrebni bodo zelo odločni ukrepi, da bi končno zatrli sramotno trgovino z ljudmi.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 20.00, 22.00
Dnevne oddaje (razen nedelje): 5.55 Kmečka oddaja — 6.00 Pestro mešano — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nate — 10.03 Za gospodinjstvo — 11.10 Ljudske viže — 11.45 Oddaja za podeželje — 12.00 Opoldanski zvonovi — 12.40 Deželna poročila — 13.05 Opoldanski koncert — 14.00 Objave — 14.55 Posebej za vas — 16.00 Glasba zate — 16.55 Kulturna poročila — 17.00 Popoldanski koncert — 18.45 Pestro mešano — 18.55 Lokalni šport — 19.30 Odmev časa — 20.10 Deželna poročila.

Sobota, 11. 6.: 8.05 Domači vrt — 8.45 Domača književnost — 15.30 Aelia, žena Norika — 16.00 Aktualna reportaža — 16.30 Koroški knjižni kotiček — 17.00 Ali je to potrebno — 18.00 Kulturni razgledi — 19.10 Odmev časa — 20.15 Gospa Schi, radijska pripovedka — 20.45 Dunajski slavnostni tedni.

Nedelja, 12. 6.: 8.05 Kmetijska oddaja — 9.05 Straussov koncert iz Linza — 11.15 Koncert v zelenem — 12.45 Ogle dal Mesnega gledališča — 13.00 Operni koncert — 13.45 Ce petja ne bi bilo — 14.30 Pozdrav nate — 16.30 Krizem po svetu, križem skozi čas — 18.05 Koncert ljudskih pesmi — 19.00 Nedeljski šport — 20.10 V spomin Karlu Krausu — 21.15 Otok sreče.

Ponedeljek, 13. 6.: 8.00 Mali jutranji koncert — 8.45 Ljudska glasba tujih dežel — 15.15 Komorna glasba — 15.45 Koroški knjižni kotiček — 17.00 Revija melodij — 18.15 Tisk in gospodarstvo — 18.35 Mladina in gledališče — 20.15 Nazaj na jug, poročila — 20.30 Evropska reportaža — 21.15 Iz koroškega glasbenega življenja.

Torek, 14. 6.: 8.00 Zveneti jutranji pozdrav — 15.30 Ko grem domov — 15.45 Celrt ure kulturne urada — 18.00 Koroška avla — in malorevija — 18.15 Iz prve roke — 18.25 Če me vprašate — 18.35 Aktualna literarna oddaja — 19.00 XY ve vse — 20.15 Meditacije o Feuerbachu, slušna igra — 21.15 Sence poljujejo.

Sreda, 15. 6.: 8.00 Zveneti jutranji pozdrav — 15.30 Dunajski akademski komorni zbor — 17.00 Zlato rokodelstvo — 18.00 Aktualna reportaža — 18.15 Pomoč potrebuje vsak — 18.30 Znanstvena govornica — 19.30 Dunajski slavnostni tedni.

Četrtek, 16. 6.: 8.00 Zveneti jutranji pozdrav — 15.15 Ura pesmi — 15.45 Hladni gozd — 18.00 Deželna kulturna poročila — 18.05 Kmetijska oddaja — 18.20 Celrt ure delavske zbornice — 18.35 Mladinska oddaja — 19.00 XY ve vse — 20.15 Koroški hišni koledar — 21.00 Zveneti alpska dežela.

Petek, 17. 6.: 8.00 Zveneti jutranji pozdrav — 15.15 Komorna glasba — 18.00 Koroške pihalne godbe — 18.35 Kaj pravi industrija — 20.15 Seina — Donava — 20.45 Evergreens, tokrat na Dunaju — 21.00 Glasbene šarade.

II. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 10.55, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen nedelje): 5.30 Dobro jutro — 6.15 Z glasbo v dan — 6.40 Jutranja opazovanja — 6.50 Pestro mešano — 7.20 Jutranja gimnastika — 11.00 Veseli ob enajstih — 11.45 Za avtomobiliste — 14.50 Objave iz Avstrije — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Kulturne vesti — 17.15 Reportaži med potjo — 18.00 Glasbena oddaja s plošč — 19.20 Kaj slišimo danes zvečer — 21.55 Športni komentar — 22.10 Pregled po svetu.

Sobota, 11. 6.: 8.20 Glasba na tekočem traku — 9.20 Gospodarstvo za vsakogar — 13.20 Odmev iz Avstrije — 14.00 Pihalne godbe — 14.40 Tehnični razgledi — 16.00 Za delovno ženo — 17.10 Pal k palno avtomobilizirani tovarni — 17.50 Šport in glasba — 19.30 Velika ženska — 20.15 Avstrijska hitparada — 21.30 In svet gladuje.

Nedelja, 12. 6.: 8.15 Kaj je novega — 10.00 Tedensko ogledalo domačega tiska — 10.15 Prenos koncerta z dvorišča deželne dvorca v Celovcu — 13.10 Za avtomobiliste.

POHIŠTVO

za dom in za goste

Podjunska trgovska družba
bratje Rutar & Co.

Dobri vas - Eberndorf
A 9141 tel. (0-42-34) 291

Oglejte si našo razstavo tudi v prostorih hotela Rutar v Dobri vasi.

liste — 15.00 Ljudstvo in domovina — 15.30 Tretji festival folklor ob Vrškem jezeru — 18.00 Mednarodna radijska univerza — 19.10 Teden dni svetovnih dogajanj — 19.30 Dunajski slavnostni tedni.

Ponedeljek, 13. 6.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.35 Stvaritve velikih mojstrov — 13.30 Za prijatelja opere — 14.20 Sodobni avstrijski komponisti — 16.00 Otroška ura — 17.25 Brali smo za vas — 17.40 Ženska oddaja — 19.30 Dunajski slavnostni tedni — 21.55 Športni komentar.

Torek, 14. 6.: 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.35 Stvaritve velikih mojstrov — 13.20 Evropski pogovor — 13.20 Pomembni orkestri — 14.35 Kruh, pripovedka — 15.35 Jürgen Ingman — 17.25 Znanje za vse — 17.40 Grillparzer in Burgtheater — 19.30 Paleti z nami — 20.30 Robert Stolz dirigira — 21.30 O tem lahko govorimo.

Sreda, 15. 6.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.35 Stvaritve velikih mojstrov — 13.20 Evropski pogovor — 13.40 Za prijatelja opere — 14.35 Palelje prihaja v deželo — 15.45 Otroška ura — 16.00 Moški z zlatim ključem — 17.25 Iz raziskovalnega dela naših visokih šol — 17.40 Domači zdravnik — 19.30 Halo, teenagerji — 20.15 Vseh devet — 21.40 Aktualni prispevek.

Četrtek, 16. 6.: 8.10 Dobrodošli v Avstriji — 9.35 Stvaritve velikih mojstrov — 13.20 Letalstvo za vse 13.35 Glasba Bele Bartoka — 14.20 Znam orkestri — 14.40 Evropski pogovor — 15.35 Seveda, avtomobilisti — 17.25 Raziskovalci v gosteh — 17.40 Ženska oddaja — 19.30 Okoli opere — 21.00 Berlin kot center duha.

Petek, 17. 6.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.35 Stvaritve velikih mojstrov — 13.20 Evropski pogovor — 13.30 Za prijatelja opere — 14.10 Sodobni avstrijski komponisti — 14.35 Zveneti Avstrija — 16.00 Otroška ura — 17.25 Znanje za vse — 19.30 Afera Winston — 21.00 Mi in gore.

Slovenske oddaje

Sobota, 11. 6.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca — 18.25 Bratsko srečanje pevskih zborov SPZ iz Trsta in Celovca 15. maja (I. del).

Nedelja, 12. 6.: 7.30 Duhovni nagovor — 5 pesmijo in glasbo pospravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 13. 6.: 14.15 Poročila, objave — 5 knjižne police — Učiteljski pevski zbor „Slavko Osterc“ iz Maribora — 18.00 Za našo vas.

Torek, 14. 6.: 14.15 Poročila, objave — Športni mozaik — Kar po domače.

Sreda, 15. 6.: 14.15 Poročila, objave — Kar želite, zaigramo.

Četrtek, 16. 6.: 14.15 Poročila, objave — Letni časi — Botanični izlet na Osajžico.

Petek, 17. 6.: 14.15 Poročila, objave — Od petka do petka — Koroški kulturni pregled.

RADIO LJUBLJANA

oddaja na srednjem valu 327,1 — 257 — 202,4 — 202 m. UKV frekvenca 88,5 — 92,9 — 94,1 — 90,5 — 97,9 MHz
Poročila: 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.30, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen v nedeljah): 4.30 Dobro jutro — 11.00 Turistični napotki — 12.30 Kmetijska oddaja — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočaja vam — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Popoldanski koncert — 19.05 Glasbene razglednice — 22.10 Plesna glasba.

Sobota, 11. 6.: 8.05 Glasbena matineja — 9.25 Mladi glasbeniki glasbenih šol — 10.15 Iz oper našega časa — 12.15 Simfonična pesnitev — 12.40 Ansambel Borisa Kovarčiča in ansambel Vilija Petriča — 14.05 Odlomki iz slovenskih oper — 14.35 Voščila — 15.30 Pesmi in plesi iz Jugoslavije — 18.15 Iz naših relednih postaj — 18.50 S knjižnega trga — 20.00 Sobotni koncert lažje orkestralne glasbe — 20.30 Slovenska popevka 1966 — 22.10 Oddaja za naše izseljence.

Nedelja, 12. 6.: 8.05 Cin-cin-cin potepin, mladinska radijska igra — 9.05 Voščila — 10.00 Se pomnite, tovariši 10.45 Za prijatelja lahke glasbe — 12.05 Voščila — 13.30 Nedeljska reportaža — 14.00 Slavni pevci, znamenite arije — 15.30 Humoreska tedna — 16.00 Nedeljsko športno popoldne — 20.00 Naš nedeljski sestanek — 21.00 Glasba pripoveduje.

Ponedeljek, 13. 6.: 8.05 Glasbena matineja — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.25 V svetu opernih melodij — 10.35 Ante, podlistek — 12.05 Iz domačega repertoarja Slovenske filharmonije — 12.40 Naši solisti pajo narodne pesmi — 14.35 Voščila — 15.30 Lova Hafner v zborih — 17.05 Glasbena križanka — 18.15 Signali — 18.45 Družba in čas — 20.00 Jugoslovanski interpreti zabavnih melodij — 21.03 Koncert Komornega zbora RTV Ljubljana.

Torek, 14. 6.: 8.05 Glasbena matineja — 9.25 Sprehod z velikimi zabavnimi orkestri — 10.15 Odlomki iz „Rusalka“ — 12.05 Slavni virtuoz — 12.40 Zadoljni Kranjci in ansambel Boruta Lesjaka — 14.35 Pel minut za novo pe-

smico — 15.40 V torek nasvidenje — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.15 Plesni orkestri v besedi in glasbi — 18.50 Na mednarodnih križpotjih — 20.20 Jegor Buličov in drugi, radijska igra.

Sreda, 15. 6.: 8.05 Glasbena matineja — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 10.15 Sopranistka Olga Jež in mezzosopranistka Vera Klemenšek — 10.45 Človek in zdravje — 12.15 Iz opere „Turandot“ — 12.40 O kresu — 14.35 Voščila — 15.30 Pihalna godba Morlon Gould — 17.05 Slovenski reproduktivni umetniki — 18.15 Iz študija 14 — 18.50 Naš razgovor — 20.00 Don Kihot, opera.

Četrtek, 16. 6.: 8.05 Glasbena matineja — 9.25 Podoba s trdnjavskega napisa — 10.15 Naši pevci pojo popularne opere arije — 12.05 Makedonska, srbska in hrvaška ansambelska glasba — 12.40 Čez hrib in dol — 14.05 Koncert za klavir in orkester v a-molu Roberta Schumanna — 14.40 Enajsta šola — 15.30 S pihalnimi godbami v ritmu valčka — 15.40 Literarni sprehod — 17.00 Turistična oddaja — 18.15 Odskočna deska — 18.45 Jezikovni pogovori 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Večer umetniške besede.

Petek, 17. 6.: 8.05 Opera matineja — 8.55 Pionirski tednik — 9.35 Pel minut za novo pesmico — 10.35 Novost na knjižni polici — 12.05 Iz oper Ambrosia Thomasa — 12.40 Slovenske narodne — 14.35 Izraelske narodne pesmi — 15.30 Od vasi do vasi — 15.45 V svetu znanosti — 17.05 Petkov simfonični koncert — 18.15 Plesni zvoki — 18.50 Kulturni glasov — 20.00 Lepe melodije — 20.20 Tedenski znanjopolitični pregled — 20.30 Češki skladatelji v Pragi — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih.

RADIO TRST

Sobota, 11. 6.: 12.00 Kulturni odmevi — 14.45 Tamburški ansambli — 16.00 Volan — 17.30 Lepo pisanje, vzori in zgledi mladega rodu — 19.15 Družinski obzorik — 20.35 Teden v Italiji — 21.00 Kvas spoznava grajske prebivalce.

Nedelja, 12. 6.: 8.30 Kmetijska oddaja — 11.15 Oddaja za najmlajše — 13.00 Odmevi tedna v naši deželi — 15.30 Zasebna preiskava, kriminalka — 18.30 Oblednica meseca — 20.30 Iz slovenske folklor.

Ponedeljek, 13. 6.: 12.15 Liki naše preteklosti — 13.30 Zname melodije — 18.00 Ne vse, toda o vsem — 19.15 Poglavja iz zgodovine slovenske književnosti — 20.35 Franciska da Rimini, tragedija.

Torek, 14. 6.: 12.00 Iz slovenske folklor — 17.20 Italijanci po radiu — 18.30 Koncertisti naše dežele — 19.00 Plošče za vas — 21.00 Pregled slovenske dramatik.

Sreda, 15. 6.: 12.15 Pomenek s poslušalkami — 18.00 Ne vse, toda o vsem — 19.15 Higijena in zdravje — 19.30 Zbor Slovenske filharmonije — 21.00 Simfonični koncert.

Četrtek, 16. 6.: 12.00 Kvas spoznava grajske prebivalce — 17.20 Italijanci po radiu — 19.00 Pisani balončki — 21.00 Hlapci, drama.

Petek, 17. 6.: 12.15 Pomenek s poslušalkami — 18.00 Ne vse, toda o vsem — 18.30 Opera v očeh libretistov — 19.00 Zbori Furianje-Juljske krajine — 19.15 Slovenski znanstveni delavci s tržaške univerze — 20.35 Gospodarstvo in delo — 21.00 Koncert operne glasbe.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Blaž Singer; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, telefon 56-24. — Tiska Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: 9021 Klagenfurt - Celovec, Postfach 124.

Ta teden vam priporočamo:

Knjige za mlade bralce

- France Bevk: **ROŽ, PODJUNA, ZILA**, potopisi s Koroške, 92 str., ilustr., kart. 30 šil.
- Mato Lovrak: **DEČEK KONZUL**, povest o mladini pri obnovi domovine, 144 str., ilustr., ppl. 9 šil.
- Hans Chr. Andersen: **KRALJIČNA NA ZRNU GRAHA**, pravljica z barvnimi ilustracijami, kart. 16 šil.
- Venceslav Winkler: **DREJC Z VIŠAVE**, mladinska povest iz partizanskih let, 116 str., slik. priloge, pl. 12 šil.
- Mira Lobe: **MEDO SKEKEC**, nenavadne dogodivščine medvedka iz sukna, 136 str., ilustr., br. 20 šil.
- Frank L. Baum: **ČAROVNIK IZ OZA**, povest o pravljicnem svetu neuresničljivih želja, 168 str., ilustr., kart. 27 šil.
- Ksaver Meško: **MLADIN SRCEM**, zbirka povesti za mladino, 112 str., ilustr., br. 5 šil.
- Elin Pelin: **JAN BIBIJAN**, neverjetna doživetja o potovanju na Luno, 180 str., ilustr., kart. 25 šil.
- Fran S. Finžgar: **GOSPOD HUDOURNIK**, zgodbe iz planinskega sveta pod Stolom, 108 str., ilustr., pl. 20 šil.
- Anton Ingolič: **TVEGANA POT**, mladinska povest iz vojnih dni, 88 str., ilustr., br. 8 šil.
- Nikolaj Sladkov: **PLANET ČUDES**, zbirka neverjetnih dogodivščin in fantastičnih zgodb, 120 str., ilustr., pl. 23 šil.
- Kristina Brenkova: **PRAVLJICE**, izbor najlepših pravljic iz vsega sveta, 160 str., ilustr., br. 10 šil.
- Miguel de Cervantes: **DON KIHOT**, srečne in nesrečne dogodivščine slavnega viteza, dve knjigi z barvnimi slikami, ppl. 45 šil.
- Matej Bor: **SRAČJE SODIŠČE**, zbirka basni sodobnega slovenskega pisatelja, 64 str., ilustr., kart. 25 šil.
- Prežihov Voranc: **PRVI MAJ**, velika slikanica z barvnimi ilustracijami, kart. 18 šil.
- Aleksej Tolstoj: **ZLATI KLJUČEK**, nenavadne dogodivščine lesene lutke, 120 str., ilustr., ppl. 20 šil.
- Alojz Gradnik: **NAROE SVET**, zbirka pesmi za mladino, 80 str., ilustr., kart. 8 šil.
- Milan Šega: **ZGODE IN NEZGODE KRALJEVSKEGA DVORA**, zgodba iz resničnega in pravljicnega sveta, 208 str., ilustr., ppl. 23 šil.
- Karl May: **VINETOU**, roman iz življenja Indijancev, devet knjig skupaj 1040 str., pl. 104 šil.
- Oton Župančič: **KANGLICA**, zbirka pesmic za mladino, 68 str., ilustr., ppl. 14 šil.

Posamezne knjige lahko naročite tudi po pošti. Plačilo možno v obrokih.

Knjigarna „Naša knjiga“, Wulfengasse

Skrb za gozdove

V mnogih deželah sveta so v teku obsežne pogodbovalne akcije, ki jih izvajajo ob pomoči strokovnjakov Organizacije za kmetijstvo in prehrano FAO in po razvojnem programu, ki ga je pripravila OZN.

V Libanonu spet rastejo cedre in vse kaže, da se bo ta dežela, ki je nekoč slovela zaradi cedrovine, v doglednem času spet ponašala s tem naravnim bogastvom. Turški inštitut za gozdarstvo izvaja pri Izmiru ob strokovni pomoči FAO obširno akcijo pogozdovanja z drevesci, ki jih gojijo na gozdnatih področjih v južnem delu dežele. Vsako leto razdeli inštitut nad milijon sadik gozdnega drevja. Okoli Kartuma, glavnega mesta Sudana, se širi zeleni pas iz akacijevih gajev in borovih gozdov; prebivalstvo mnogih krajev Sudana bo imelo čez nekaj let dovolj lesa.

To je le nekaj primerov velike skrbi za gozdove, ki je zajela mnoge dežele sveta. Gozdovi, ki jih je v celoti posadila človeška roka, niso več redkost. Tozadnji načrt FAO je zasnovan na spoznanju, da utegne človeštvu kot celoti v doglednem času primanjkovati lesa, kajti potrebe naraščajo iz dneva v dan.

TELEVIZIJA

Sobota, 11. 6.: 15.45 Prenos mestnega turnirja med Belgijo, Francijo, Italijo in Nemčijo — 17.15 Družina Leitner — 17.50 Stališče — 18.35 Kaj vidimo novega — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Bilanca sezone — 21.15 Sedem dni časovnih dogajanj — 21.55 Dan, kot vsak drugi.

Nedelja, 12. 6.: 17.03 Fury — 17.30 Svet mladine — 17.55 Film zate — 18.30 Za družino — 19.00 Oddaja direktorja televizije — 19.30 Aktualni šport — 20.20 Olivia, televizijska igra.

Ponedeljek, 13. 6.: 18.35 Tečaj francoščine — 19.00 Pustolovščine pod vodo — 19.30 Čas v sliki — 20.05 Glasba iz študija B — 20.50 esni pogovori — 22.25 Janine Aimee.

Torek, 14. 6.: 18.35 Tečaj angleščine — 19.30 Čas v sliki — 20.10 Enaindvajset — 21.00 Protest, televizijska igra.

Sreda, 15. 6.: 11.03 Glasba iz študija B — 11.40 Enaindvajset — 17.03 Listamo po slikanici — 17.20 Čarovnik Gargamel — 17.35 Paly — 18.35 Tečaj francoščine — 19.00 Podoba iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.05 Toda gospod doktor, veseliga — 21.55 Ta naš svet.

Četrtek, 16. 6.: 18.35 Tečaj angleščine — 19.00 Športni kalendoskop — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Čuda živalskega sveta — 21.00 En feniks preveč — 22.30 Največje boksarske bitke stoletja.

Petek, 17. 6.: 11.03 Toda gospod doktor — 18.35 Z našim svetom in dejanjem — 19.00 Televizijska kuhinja — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Dežurna služba — 20.45 Časovni ventili — 22.20 Jazz v Ameriki.